

T. C.

**GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE’NİN REKABET GÜCÜNÜN VE
İNOVASYON PERFORMANSININ OECD ve AB
ÜLKELERİ İÇERİSİNDE İYİ ÖRNEKLER
OLUŞTURAN ÜLKELER İLE
KARŞILAŞTIRILMASI**

GAMZE ERSAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

STRATEJİ BİLİMİ BÖLÜMÜ

TEZ DANIŞMANI: Doç. Dr. HÜSEYİN İNCE

GEBZE

2011

T. C.

GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE’NİN REKABET GÜCÜNÜN VE
İNOVASYON PERFORMANSININ OECD ve AB
ÜLKELERİ İÇERİSİNDE İYİ ÖRNEKLER
OLUŞTURAN ÜLKELER İLE
KARŞILAŞTIRILMASI**

GAMZE ERSAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

STRATEJİ BİLİMİ BÖLÜMÜ

TEZ DANIŞMANI: Doç. Dr. HÜSEYİN İNCE

GEBZE

2011

YÜKSEK LİSANS TEZİ JÜRİ ONAY SAYFASI

G.Y.T.E. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 13.05.2011 tarih ve 2011/21 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 01.06.2011 tarihinde tez savunma sınavı yapılan **Gamze ERSAN**'nın tez çalışması **Strateji Bilimi** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE
(TEZ DANIŞMANI) : Doç. Dr. Hüseyin İnce

ÜYE : Doç. Dr. Salih Zeki İmamoğlu

ÜYE : Prof. Dr. Halit Keskin

ONAY

G.Y.T.E. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../20... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

ÖZET

TEZ BAŞLIĞI: Türkiye'nin Rekabet Gücünün ve İnovasyon Performansının AB ve OECD Ülkeleri İçerisinde İyi Örnekler Oluşturan Ülkeler İle Karşılaştırılması

YAZAR ADI: Gamze Ersan

Bütün ekonomik sistemlerin temelinde yer alan bilginin, küreselleşen dünyada yerini bulması ile yeni bir çağ başlamıştır. Küreselleşmenin hüküm sürdüğü bu çağda firma performansı endüstri başarısını, endüstri başarısı ise ülkelerin rekabet gücünü olumlu şekilde etkilemektedir. Ülkeler artık sadece kendi sınırları içerisindeki rekabetsizlik olgusu ile ilgilenmemekte, aynı zamanda sınırlar ötesinde sürdürülebilir rekabet avantajı elde etme yollarını aramaktadırlar. Rekabetin sadece mikro düzeyde değil makro düzeyde de işlerliğinin bir sonucu olarak ülkeler, refah seviyelerini yükseltebilmek için ulusal boyutta bazı politikaları belirlemek zorundadırlar.

Bu çalışma ülkelerin inovatif yapısını etkilediği düşünülen makro değişkenlerin ilişkilerini incelemekle birlikte, gelişmişlik düzeyinde örnek teşkil eden ülkeler ile Türkiye'nin konumu arasında karşılaştırmalı analize yer vermektedir. Çalışmanın amacı, Türkiye'nin gelişmişlik düzeyini ve dolayısıyla refah seviyesini arttırmak amacıyla bulunduğu rekabet düzeyi ile inovatif yapısını geliştirici eylem planlarının belirlenmesine yardımcı olmaktır.

Anahtar kelimeler: Uluslararası Rekabet, İnovasyon Performansı, Ulusal İnovasyon Sistemi, İstatistiksel Analiz.

SUMMARY

TITLE OF THE THESIS: The comparison of Turkey's competitive power and innovation performance with the countries which set good examples in the EU and the OECD.

AUTHOR: Gamze Ersan

The new age has started when the knowledge, which is to be at the base of the all economic systems, find its place within the globalized world. At this age in which the globalization is prevailing, the success of the industry effects positively the success of the industry as well as the success of the industry has the same impact on the competitive power of the countries. The countries are not only interested in the fact of competition within their own borders but also at the same time they are looking for the new ways for having advantage of sustainable competition beyond the borders. As a result of the functionality of competition not only at micro level but also at macro level, the countries have to determine some policies at national level in order to increase their welfare level.

The study will examine the relations within the macro dependents which are thought to influence the innovative structure of the countries. Meanwhile, this study will introduce a comparative analysis between Turkey and the countries which are to set an example in the sense of their improvement level. The aim of the study is to assist the determination of action plans to improve the innovation structure and competition level with the aim of increasing Turkey's development level as well as her welfare level.

Key words: International Competitiveness, Innovation Performance, National Innovation Systems, Statistical Analysis

TEŞEKKÜR

Bu araştırma, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Strateji Bilimi, Anabilim Dalı'nda Yönetim Stratejileri Bölümü'nde Yüksek Lisans Tezi olarak yapılmıştır. Tez danışmanım olan, tez konusunun seçiminde ve çalışmaların yürütülmesinde büyük destek ve yardımları olan değerli hocam Doç. Dr. Hüseyin İnce'ye, ayrıca görüşleriyle ve destekleriyle çalışmalarına katkıları bulunan Doç. Dr. Salih Zeki İmamoğlu, Doç. Dr. Halit Keskin ve Prof. Dr. Ali Ekber Akgün'e teşekkürü bir borç bilirim.

Tezin hazırlanması ve yüksek lisans programım sırasında bana büyük destekler veren sevgili yöneticim Zeynep Birsal ve çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim. Tez çalışmalarım sırasında bana her türlü maddi ve manevi katkıyı sağlayan sevgili annem Pervin Çoban ve babam Salih Çoban'a, bu süreçte tüm desteği ve güveni için eşim Erkan Ersan'a bu çalışmamı armağan ediyorum.

Gamze Ersan

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar DİZİNİ.....	vii
1. GİRİŞ	1
2. REKABETÇİLİK.....	3
2.1. Rekabetçiliğe Farklı Yaklaşımlar	3
2.1.1. Rekabetçilik’ e Genel Bir Bakış	3
2.1.2. Klasik Rekabet Anlayışı	3
2.1.3. Neoklasik Rekabet Anlayışı	4
2.1.4. Marxist Rekabet Anlayışı	5
2.1.5. Avusturya İktisat Okulu ve Schumpeteryan Rekabet.....	6
2.2. Rekabet Düzeyleri	8
2.2.1. Firma Düzeyinde Rekabet (Mikro Rekabet)	8
2.2.2. Endüstri Düzeyinde Rekabet (Mezzo Rekabet).....	9
2.2.3. Uluslararası Rekabet (Makro Rekabet)	10
2.2.4. Rekabet Gücü.....	12
3. KÜRESELLEŞME VE REKABET DÖNGÜSÜ	14
3.1. Küreselleşme	14
3.2. Küreselleşmenin Rekabet Döngüsündeki Yeri.....	15
3.3. Küreselleşmenin Uluslararası Boyutu	16
3.3.1. OECD Ülkeleri ve Rekabetçilik Anlayışı.....	16
3.3.2. AB ve Rekabetçilik Anlayışı	17
3.4. Türkiye’nin Rekabetçilik Anlayışı	18
4. İNOVASYON.....	20

4.1.	İnovasyon'a Genel Bir Bakış.....	20
4.2.	İnovasyon Çeşitleri.....	25
4.2.1.	Ürün İnovasyonu.....	26
4.2.2.	Süreç İnovasyonu.....	27
4.2.3.	Pazarlama İnovasyonu	28
4.2.4.	Organizasyonel İnovasyon.....	28
4.3.	İnovasyon Ve Rekabetçilik İlişkisi.....	29
4.4.	Ulusal İnovasyon Sistemi	31
4.5.	İnovasyonun Uluslararası Rekabetçilik Anlayışındaki Yeri .	34
4.6.	AB ve İnovasyon Anlayışı.....	35
5.	ARAŞTIRMA MODELİ.....	38
5.1.	Dünya Ekonomik Forumu Ve İndeksler	38
5.1.1.	Küresel Rekabet İndeksi ve Dünya Ekonomik Forumu	38
5.1.2.	Kurumsal Yapı, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkisi	43
5.1.3.	Teknolojik Altyapı, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkisi	44
5.1.4.	Makroekonomik İstikrar, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkisi	45
5.1.5.	Pazar Büyüklüğü, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkisi	45
5.1.6.	Yüksek Öğrenim ve İş Başında Öğrenim, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkisi	46
5.1.7.	İş Dünyasının Gelişmişlik Düzeyi, Rekabetçilik ve İnovasyon.	46
5.1.8.	İnovasyon Faktörleri	47
5.2.	OECD ve AB Ülkelerinin Temel Göstergeler Bazında Karşılaştırılması Ve Türkiye Değerlendirmesi	48
5.2.1.	Araştırma Amacı.....	48
5.2.2.	Araştırma Kısıtları	49
5.2.3.	Araştırma Yöntemi	49

5.2.4. Araştırma Bulguları ve Değerlendirilmesi	50
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	59
KAYNAKLAR.....	62

TABLolar DİZİNİ

Tablo 5. 1: Kurumsal Yapı, Makroekonomik İstikrar, Yüksek Öğrenim ve İşbaşında Öğrenim, Teknolojik Altyapı, Pazar Büyüklüğü, İş Dünyasının Gelişmişlik Düzeyi, İnovasyon Performansı ve Rekabet Gücü Arasındaki Korelasyon Analizi.	52
Tablo 5. 2: Kurumsal Yapı, Makroekonomik İstikrar, Yüksek Öğrenim ve İşbaşında Öğrenim, Teknolojik Altyapı, Pazar Büyüklüğü ve İş Dünyasının Gelişmişlik Düzeyi'nin İnovasyon Performansı Üzerindeki Etkilerine İlişkin Regresyon Analizi.....	53
Tablo 5. 3: İnovasyon Performansı'nın Rekabet Gücü'ne Etkisine İlişkin Regresyon Analizi.....	55
Tablo 5. 4: AB27 ve OECD Ülkelerinin İnovasyon Performansları Ve Rekabet Güçleri Ortalaması Tablosu.....	56
Tablo 5. 5: OECD ve AB20 ülkeleri ile Türkiye'nin Kürel Rekabet İndeksi ve İnovasyon Performansları İçin T-testi. Analizi Sonuçları.....	57

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4. 1: Teknolojik Değişim Süreci.....	23
Şekil 4. 2: Rekabet Piramidi.....	25
Şekil 4. 3: İnovasyonun İktisadi Birimler Açısından Önemi.....	26
Şekil 4. 4: İnovasyon Türleri.....	28
Şekil 5. 1: Dünya Ekonomik Forumu'na göre Kalkınmışlık Modelleri.....	42
Şekil 5. 2: Araştırma Modeli.....	51

SİMGELER VE KISALTMALAR

Ar-Ge : Araştırma ve Geliştirme

GRI (KRI) : Global Competitiveness Index (Küresel Rekabet İndeksi)

WEF : World Economic Forum (Dünya Ekonomik Forumu)

OECD : Organisation for Economic Cooperation And Development

AB : Avrupa Birliği

1. GİRİŞ

Küreselleşme; şirketlerin, endüstrilerin ve ülkelerin kendi rekabetçi kabiliyetlerini geliştirmek ve sonucunda rekabetçi avantaj elde etme çabaları sonucu sınırlar ötesi bir anlayış geliştirilmesine yol açmıştır. Burada küreselleşmenin etkileri 3 farklı seviyede tanımlanmaktadır; firma boyutu, endüstri boyutu ve ulusal boyutu. Değişen dünya düzeninde ülkelerin hedefi rekabetçi bir kimliğe sahip olup, vatandaşların yasanan değişimden zarar görmeden sahip oldukları zenginlikleri ve refah düzeylerini koruyabilmelerini sağlamaktır.

Küreselleşme tanımlanırken iki farklı tanımdan yola çıkarak açıklanmaya çalışılmıştır. Bunlardan birincisi ekonomik ve sosyal hayat üzerindeki küresel faktörler üzerinde şekillenmiştir. Bir diğeri ise politik analizler üzerine şekillenmektedir. Her iki yönden açıklamaların ortak noktasında bilginin, bilimin ticaret ve para ile yayılımından bahsedilmektedir. Ekonomilerin küreselleşmeye başlaması da ülkelerin çok uluslu ticari şirketler olabilme hırslarını kamçulamaktadır.

Günümüzde küreselleşmenin getirdiği değişme ayak uydurabilmek için mikro düzeyde firmalar, makro düzeyde ise ülkeler rekabet avantajı kazanabilmek ve aynı şekilde kazandıkları bu avantajı sürdürülebilir kılmak için büyük bir mücadele vermektedirler. Küreselleşmenin getirdiği baskılar ulusal bazlı faktörlerin rolünü belirginleştirmiştir.

Şirketler seviyesinde yani mikro düzeyde rekabetçilik firmalar arası rekabetle tanımlanır ve pazar paylaşımı ve karlılık değişkenleriyle ölçümleyerek net bir tanımlı yapılabilmektedir. Ülkeler seviyesinde yani makro düzeyde rekabetçilik te ölçümlenmeye çalışılırken aynı bağlamda düşünülmüş ve aynı ölçümlerin yeterli açıklamaları verebileceği düşünülmüştür. Ancak her bir ülkenin farklı dinamikleri olduğu düşünülürse mikro düzeyde belirlenen ölçümler ulusal düzeyde sınırlı açıklamalar getirmektedir.

Ulusal boyuttaki rekabetçilik; ülkelerin refah seviyelerini artırabilmeleri için gerekli rekabet ortamını firmalar, endüstriler ve ülkeler seviyesinde yaratabilme ve sürdürülebilirliğin ölçüsüdür.

Dışa açık ve bütünleştirilmiş bir dünya ekonomisinde rekabetçilik, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için merkezi bir rol oynamaktadır. Ülkeler bir yandan iç ekonomik dengelerini korumaya çalışırken bir yandan da ulusal pazarda yer alabilmek ve sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmek için çaba göstermektedirler.

Türkiye'nin uluslararası rekabet gücünü sürdürülebilir kılmak, uzun vadede izlemesi gereken stratejik eylemleri tanımlayabilmeyi gerektirir. Bu tanımlamayı yapabilmek için ülkelerin rekabet edebilirliğini etkileyen performans değerleri uluslararası kabul gören ölçüm standartları kullanılarak analiz edilmelidir.

Bu çalışmada gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler üzerindeki makroekonomik bakış açısıyla ulusal rekabetçilik anlayışı ve bu rekabetçiliği besleyen o ülkenin inovatif yapısı incelenmeye çalışılacaktır. Çalışmada ilk olarak rekabet kavramı incelenecek, bazı iktisat okullarının rekabet kavramı üzerine görüşlerine yer verilecektir. Sonraki bölümlerde ise küresel rekabet gücü ve inovasyon bileşenlerinin uluslararası boyutu üzerinde durulacaktır. Son olarak yapılacak olan karşılaştırmalı analiz ile bir değerlendirme yapılacak ve Türkiye'nin öncelikli olarak rekabetçi gücünü ve inovatif yapısını geliştirebilmesi için odaklanması gereken faaliyetler ve eylem planları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Bu çalışma ile Avrupa Birliği, OECD ve Türkiye arasında yapılacak karşılaştırmalı analiz ile, küreselleşme sürecinde Türkiye'nin rekabet gücü yüksek bir ekonomi yaratabilmesi için alması gereken aksiyonları ortaya koymak amaçlanmaktadır.

2. REKABETÇİLİK

2.1. Rekabetçiliğe Farklı Yaklaşımlar

2.1.1. Rekabetçilik' e Genel Bir Bakış

İşletme yazınında rekabet kavramının; “müşterilerin şirketin sunduğu mal ve hizmetleri alternatifleri karşısında tercih etmesini sürdürebilir bazda sağlayabilme yeteneği” olduğu görüşü geniş ölçüde kabul görmektedir (Porter M. vd, 1996). Bu açıdan rekabet doğrudan doğruya veya dolaylı olarak pazara ürün veya hizmet sunmaya çalışan işletmelerin faaliyetlerini etkileyen ortam ve koşulların tümünden oluşur (Tekin ve Ömürbek, 2004).

Uluslararası ölçekte rekabet gücünün argümanları ilk olarak Smith ve Ricardo tarafından literatüre katılan teorilerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Smith tarafından ortaya atılan mutlak üstünlük teorisinde kendilerinin üretmediği veya diğer ülkelere göre daha pahalıya üretmiş oldukları ürünleri ithal ederek, bir ülkenin nasıl avantajlı bir konuma gelebileceği konusu ele alınmaktadır. Ricardo tarafından literatüre kazandırılan karşılaştırmalı üstünlük teorisine göre ise, diğerlerine göre bütün sektörlerde mutlak üstünlüğe sahip olan bir ülkenin sadece karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ürünlerde uzmanlaşarak, uluslararası rekabette nasıl avantajlı konuma gelebileceği açıklanmaya çalışılmaktadır (Kibritçioğlu, 1996).

2.1.2. Klasik Rekabet Anlayışı

Rekabete dayalı bu sistem dışarıdan hiçbir müdahale olmadığında en iyi duruma gelir. Klasik iktisat anlayışı, bu çerçevede, bireysel toplumsal refahı artıran rekabete olumlu ve olmazsa olmaz bir anlam yükler. Görülmez el kuramı,

tam rekabeti ekonomik etkinliğin en önemli unsurlarından biri olarak kabul eder (Aktan ve Vural, 2004).

Klasik İktisat Anlayışı, ülke refahının artmasını sağlayan unsurun üretimde gerçekleşecek artış olduğunu savunur. Ülkelerin kendilerini sınırlar ötesinde ticarete açtıkları sürece zengileşebileceklerini savunur.

Klasik iktisat teorisinde, rekabet kavramı, "piyasada fiyatları ve ürün kalitesini etkileyebilecek herhangi bir gücün yokluğu" anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Rekabetçi bir piyasa, hiçbir firmanın tek başına piyasa gücüne sahip olmadığı piyasadır. Kavramın bu şekilde kullanılmasının mantıklı bir açıklaması, mantıklı bir yönü vardır. Rekabet, monopolün tersi gibi görülür. Monopol, potansiyel müşterilerin başka yerlerde daha avantajlı şartlar aramalarına cesaret edebilecekleri kaygısı taşımadan, birilerinin, fiyatı belirleme gücüne sahip olması olarak tanımlanır (Kirzner,2000).

2.1.3. Neoklasik Rekabet Anlayışı

Neo-Klasik İktisat anlayışı rekabeti piyasa yapısı olarak ele alır. Rekabetin piyasa yapısı olarak ele alınması yalnızca fiyat rekabetinin ele alınmasına yol açmıştır. Bu nedenle ürün ve üretim süreçlerindeki teknolojik değişiklikler ve yenilikler rekabet sürecinden dışlanmış ve rekabet statik bir yapı olarak öngörülmüştür. Neo-Klasik anlayışa göre rekabeti belirleyen temel unsur piyasadaki firma sayısıdır. Eğer piyasada tek bir firma varsa rekabet söz konusu değildir ve tekel söz konusudur. Piyasadaki firma sayısı sınırlı sayıda ise aksak rekabet piyasasından bahsedilir. Herhangi bir firmanın, tek başına, piyasa üzerinde etkili olmaması koşuluyla piyasada çok sayıda firma varlığını sürdürebiliyor ise, ancak o zaman, tam rekabet mevcuttur (Aktan ve Vural, 2004).

Tam rekabet dengesinde, tüm üreticiler, benzer üretim fonksiyonlarına sahip olduğu ve birim ürün başına toplam maliyetin asgari düzeyde kaldığı bir noktada

üretimde bulunurlar ve uzun dönemde üretim, maliyetlerle fiyatın eşit olduğu durumda gerçekleşir. Bu nedenle, fiyat rekabeti yapma olasılığı son derece düşüktür. Öte yandan, tüketiciler tam bilgiye sahip olduğu için reklama dayalı rekabet etme olanağı da bulunmamaktadır. Keza, farklı alıcı ve satıcıların tercih edilmesine yol açacak özel avantajlar da bulunmadığından farklılaştırmaya dayalı rekabet de söz konusu olmayacak ve piyasa durağan ve etkin olmayan sözde bir rekabete sahne olacaktır. Bu yapısı nedeniyle pratikte var olmayan tam rekabet anlayışı yerine uygulamada gerçekleşme olanağı yüksek olan “uygulanabilir rekabet” anlayışı ortaya çıkmıştır (Erkan, 1987).

2.1.4. Marxist Rekabet Anlayışı

Karl Marx, rekabet fikrini ve rekabet etme olgusunu, özgür insanların tüketim ve değiş-tokuş aşamalarında artı-değerlerinin sömürülmesine yol açtığı gerekçesiyle reddeder (Marx, 1973).

Marx’ın yaklaşımında rekabet iki farklı boyuta sahiptir: Rekabet sermayeye dayalı üretim tarzının ortaya çıkma sürecinde önemli bir role sahip olan negatif bir güçtür. Bu süreç, köylüyü ve zanaatkarı üretim araçları mülkiyetinden yoksun bırakarak onları emeğinden başka satacak hiç bir şeyi olmaz hale getirir ve böylece sömürür. Bu anlamdaki rekabet, ulusal düzeyde loncalar ve yurtiçi tarifelerle; uluslararası alanda ise ambargolar ve diğer korumacı politikalarla engellenir (Marx, 1973). Rekabet, emek üzerinde tam bir kontrole sahip olan sermayenin üretimin düzenlenmesinde belirleyici olduğu kapitalist üretim tarzının yeniden üretilmesi ve gelişmesine yol açan bir süreçtir (Marx, 2000).

Marx’a göre teknik ilerleme ortaya çıktığı tarihi bağlam içerisinde analiz edilmelidir. Zira, teknoloji, ekonomik sistem ile ulaşılan kalkınma aşamalarının bir sonucudur. Başka bir ifadeyle teknoloji, “insanın doğayı ele alış biçimini, yaşamını sürdürmek için başvurduğu üretim sürecini açıklayarak, toplumsal ilişkilerin oluşum biçimini. . .” değiştirir (Marx, 2000).

2.1.5. Avusturya İktisat Okulu ve Schumpeteryan Rekabet

Avusturyan iktisat ekolüne göre, piyasa sürecinin temel özelliği, girişimci insan faaliyetlerinin birbirini etkilemesidir. Girişimciler, piyasada kâr fırsatlarını araştırma ve yakalama uğrunda, hayalci ve yaratıcı bir şekilde hareket ederler. Böylesi girişimci vizyon davranışları sonucunda, piyasaya sunulan ürünlerin fiyatları ve miktarları, sistematik olarak, denge değerlerinde gerçekleşmeye zorlanır (Kirzner,2000).

Avusturya yaklaşımı piyasa sistemini bir bilgi aktarma ve bilgiyi değerlendirme aracı olarak görmektedir; bu araç da tam rekabetin denge yaklaşımı gibi idealize edilen, değişmez bir durum olmak yerine dinamik bir süreç ile karakterize edilen rekabet yoluyla işlemektedir. Böyle bir bakış açısı, zaman, değişim ve sermaye birikimini, girişim etkinliğini zorunlu kılan önemli kavramsal sorunlar olarak görmektedir (Caldwell, 2004). Bir başka deyişle, rekabetin dinamik bir süreç olmasına yol açan temel etken, girişimcinin varlığıdır. Girişimcinin yalnızca üretim sürecinin organizasyonunu sağladığını düşünen statik rekabet anlayışına karşıt olarak Avusturya iktisadının rekabet anlayışı, girişimcinin oynadığı dinamik rolü öne çıkarmaktadır. Girişimcinin sahip olduğu bu önem, rekabetin, girişim etkinliği yoluyla bireylerin optimal planlarınının birbiriyle uyum içerisinde olmasının sağlandığı bir tür “keşif süreci” olarak algılandığını göstermektedir (Hayek, 1984).

Schumpeter, kapitalizmin asli unsuru olarak yaratıcı yıkım (creative destruction)’ın dinamik sürecini göstermiştir. Bu süreçte rekabetin itici gücünü büyük firmalar oluşturmakta; gelismenin itici gücünü ise yeni üretim teknikleri, ulaştırmada sağlanan yenilikler, yeni pazarların kesfi, yeni tüketici tercihlerini oluşturma, yeni organizasyonlar, yeni ürünlerin gelismesini sağlayan teknik değişimler oluşturmaktadır (Kıranbeş, 2006).

Schumpeter'e göre, kapitalist piyasa sistemi için önemli olan şey, yeni ürün ve süreç yaratarak değişim meydana getiren kişilerin geçici bir süre için tekel karı elde etmelerini sağlamak suretiyle ödüllendirilebilmesidir (Nakamura, 2000).

Bu noktada Schumpeter'in yaratıcı yıkım teorisinden bahsetmek uygun olacaktır. Bilindiği gibi yaratıcı yıkım sürecinin temelinde, yenilik yatmaktadır. Girişimci sürekli olarak yenilikleri piyasa sürecine getirmek, böylelikle de rakiplerine rekabet avantajı sağlamak yoluyla kar fırsatları peşine düştüğünden, karın kendisi, bu yeniliklerin sonucu olarak ortaya çıkan bir rant halini alır. Bir başka deyişle kar, yenilik getiren girişimcinin, bu yeniliğin piyasaya girişiyle rakiplerin bu yeniliği taklit etme ya da onu daha üstün bir yenilikle aşma konusunda başarılı oldukları dönem arasında sahip olduğu geçici tekel olmanın sağladığı bir ranttır. Ancak böyle bir durumda bile, rekabetin işleminin engellendiğinden sözedilemez; özellikle piyasaya giriş çıkışların kolaylığını belirleyen batık maliyetlerin bulunmadığı ya da görece önemsiz olduğu durumlarda, her zaman piyasaya yeni girişler ortaya çıkacak ve girişimcinin monopol gücüne sahip olduğu süre azalacaktır. Piyasanın kendisinde, monopolistik ya da oligopolistik unsurların var olduğu durumda bile, giriş tehdidinin varlığı piyasanın işleyişini engellemeyecektir (Audretsch vd., 2001).

Schumpeter'e göre rekabet kalite rekabetidir ve firmalar daha iyi, daha yenive daha kaliteli mal ve hizmet üreterek, rakiplerine üstünlük sağlarlar. Scumpeter, yeni ve daha kaliteli ürünlerin, yeni teknoloji ve üretim süreçlerinin eskilerini daima ortadan kaldırdığı/kaldırabildiği dinamik bir rekabet ortamı var sayar. Uzun vadede rekabetçi üstünlüğe ve bu üstünlüğü sürdürme potansiyeline sahip olan firmalar diğerlerine kıyasla yaratıcılık, yenilik ve icatta bulunma yeteneği daha fazla olan firmalardır (Kıranbeş, 2006).

Özetle, Schumpeterci anlayış, rekabetçi sürecin sürekli yenilik ve icatlar yapmak ve bu yenilik-icatların sayesinde meydana gelen geçici tekelleri tahrip etmekten ibaret bir süreç olduğunu ileri sürer. Ancak bu tahribat daha üstün,

kaliteli ve yeni ürün ile üretim süreçlerini ortaya çıkardığı için yaratıcı bir tahribattır (Aktan ve Vural, 2004).

2.2. Rekabet Düzeyleri

2.2.1. Firma Düzeyinde Rekabet (Mikro Rekabet)

Uluslararası rekabet gücünün en temel belirleyicisi firmaların sahip olduğu rekabet gücü olduğu bilinmektedir. Firma düzeyinde rekabet gücü, yüksek kalitede ve düşük maliyette üretim yapma yeteneği ile açıklanmaktadır. Firmaların rekabet güçlerini artırabilmek için verimli, maliyet düşürücü ve kaliteli üretim yapmaları gerekmektedir (Kıranbeş, 2006).

1980'lerin sonundan beri ekonomik teorinin ilham kaynağı olduğu kaynak temelli görüş, rekabet avantajının firmanın kaynaklarında yattığını kabul etmektedir ve iyi bir şekilde birleştirilip koordine edildiğinde kaynaklar, organizasyon düzeyinde en uygun rekabet düzeyinin gerçekleşmesine katkıda bulunduğunu belirtilmektedir (Eren vd. , 2005). Bu görüşe göre kaynaklar firmanın kullanabileceği temel yetenekleri temsil etmektedir. Yetenekler bu yönüyle davranış modelleri, içsel network ve kişiler arası ilişkiler halini alan örgütsel süreçler, sistemler ve süreçler vasıtasıyla değişimin baslatılmasını veya değişime cevap vermeyi sağlayan firmanın kolektif bilgisidir (Collis, 1991).

Bir firma temel yeteneklerini doğru bir şekilde tanımlayamazsa, çekici fırsatları kaçırmaya ve küçük ya da olmadık fırsatların pesinden kosar. Açıklıkla tanımlanan ve kullanılan yetenekler güçlü birer rekabet silahı olabilirler (Synder and Ebeling, 1992).

Firma düzeyinde rekabet etkenlerinin en önemlileri kalite, maliyet ve fiyattır. Verimlilik, organizasyon ve yönetim yapısı, kaynakların etkin

kullanımı, yenilikçilik ve yaratıcılık da rekabet gücünü belirleyen firma içi etkenlerdir (Tewari ve Goebel, 2002).

Bir firmanın rekabet gücünün ölçümünde çoğunlukla, firmanın çıktı ile ilgili performans göstergeleri kullanılır. Bu açıdan en önemli gösterge firmanın verimlilik değerleridir. Rakiplerine göre aynı düzeydeki üretim miktarını daha az girdi kullanarak üretme yeteneğine sahip olan firmalar, rekabet gücü açısından rekabet ettikleri piyasalarda avantajlı bir konumda olacaklardır. Rekabet gücü anlamına gelen verimlilik ise firmanın “girişimciliğine” bağlıdır. Firmanın girişimciliği, firmanın üretim sürecinde yenilik yaratma, yeni ve özel piyasalara farklı ve geleneksel olmayan yöntemlerle ulaşma ve yeni veya yeniden tasarlanmış mallar ve hizmetler üretme kapasitesi tarafından belirlenir. Dolayısıyla firmanın rekabet gücü sadece verimliliğin etkinlik temelli tanımıyla sınırlandırılmaz, aynı zamanda benzersizlik ve kaliteden kaynaklanan ürün ve hizmet değerlerine dayalıdır. Çıktı yanlı diğer göstergeler ise; karlılıktaki piyasa payı, ihracat performansı, firma büyüklüğü, karşılaştırmalı uluslararası ya da ulusal verimlilik performansı ve patentlerden oluşmaktadır (Kumral, 2008).

Firmanın girdi yanlı rekabetçilik göstergeleri olarak finansal, fiziksel ve beşeri sermaye, Araştırma ve Geliştirme (Ar&Ge) harcamaları ve stok devir oranı sayılabilir. Porter, piyasada faaliyet gösteren yurtiçi firmaların ya da yabancı şirketlerin bağlı ortaklarının, rekabetçi olmaksızın ekonominin rekabetçi olamayacağını ileri sürdüğünü ileri sürmektedir (Türker, 2009).

2.2.2. Endüstri Düzeyinde Rekabet (Mezzo Rekabet)

Endüstri düzeyinde rekabetçilik, özellikle uluslararası piyasalarda tatmin edici bir getiri ile rekabet etme yeteneği olarak anlaşılmaktadır. Endüstri düzeyinde rekabet gücü, sanayinin ortalama verimlilik düzeyi veya işçi birimi başına yaratılan değer ve dolar başına sermaye yatırımı olarak belirtilebilir (Porter ve Linde, 1995).

Endüstri düzeyinde rekabetçilik, bir sanayinin rakiplerine esit ya da daha üst düzeyde bir verimlilik düzeyinde uluslararası piyasanın gereklerine uygun mal ve hizmet üretebilme ve daha düşük maliyetlerle uluslararası piyasaların standart ve taleplerine uygun mal ve hizmetleri üretebilmesini sağlayan icat ve yenilikleri gerçekleştirme yeteneğidir (Kıranbeş, 2006).

Endüstri rekabetini ölçmede kullanılan göstergeler arasında; sektörün büyüklüğü, karlılığı, verimlilik ve istihdam düzeyi sayılabilir.

2.2.3. Uluslararası Rekabet (Makro Rekabet)

Bir ülkenin, serbest ve adil piyasa koşulları altında, bir yandan uzun vadede halkının reel gelirini artırırken; öte yandan, uluslararası piyasaların koşullarına ve standartlarına uygun mal ve hizmetleri üretebilme yeteneğidir (Aktan ve Vural, 2004).

Devletler artık daha fazla toprak elde etmek için değil, kendi bölgeleri içinde daha fazla refah elde edebilmek için yarışmaya başlamışlardır. Teknolojik ve bilimsel inovasyonlar için kamu desteği verilmesi modern refah ekonomilerinin önemli bir unsuru olarak kabul edilmektedir (Grande, 2001). Küresellesen dünyada tek başına bir işletmenin ayakta kalması gittikçe zorlaşacağından gerek yerel, gerek yurt dışındaki şirketler ile sektörel işbirliklerini geliştirmek, hatta şirket evlilikleri yapmak geleceğe dönük yatırımlar olarak kabul edilmektedir (Payson, 1994).

Rekabet gücü, sadece dışarıya mal satma ve dış ticaret dengesini sağlama yeteneği değildir; bunun yanı sıra bir ülkenin gelir ve istihdam düzeyini artırabilme ve yaşam kalitesinde kabul edilebilir ve sürekli artışlar sağlayabilme ve uluslararası pazarlardaki payını artırabilme yeteneğidir (Aktan ve Vural, 2004).

Bir ülkenin rekabet gücü, serbest ve adil piyasa koşullarında ülkenin, uluslararası piyasalarda kabul gören ürün ve hizmetler üretirken, eş zamanlı olarak vatandaşlarının reel gelirlerini de arttırabilme derecesidir. Ulusal düzeydeki

rekabet gücü, yüksek verimlilik performansına ve ekonominin üretimini, sonuçta yüksek reel gelirlere yol açacak yüksek düzeyde verimli faaliyetlere kaydırma yeteneğine, dayalıdır. Rekabet gücü, artan yaşam standardı, istihdam olanakları , ve bir ülkenin uluslar arası yükümlülüklerini yerine getirebilme yeteneğiyle ilgilidir” (Kumral, 2008).

Porter rekabet gücünü açıklarken , doğrudan piyasa rekabetinin yanıltıcı metaforunun önüne geçilmesinin ve rekabetin ulusun zenginlik kaynaklarıyla ilişkilendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bir ülkenin yaşam standardı o ülkenin verimliliği tarafından belirlenir. Öyleyse, gerçek rekabet gücü verimliliğe dayalıdır. Dünya ekonomisi sıfır toplamlı bir oyun değildir. Bir çok ülke verimliliğini arttırabilir ve en üretken olduğu ürün ve hizmetlerde uzmanlaşırsa refah düzeyini yükseltebilir (Porter,2002).

Porter, bir ülkenin ulusal firmalarının rekabet ettiği ortamı belirleyen birbirleriyle etkileşimli dört faktörün rekabetçi üstünlü yaratılmasını desteklemekte ya da engellemekte olduğunu savunur. Bunlar;

Faktör koşulları; hiyerarşik olarak ikiye ayrılmaktadır. Temel faktörlerde doğal kaynaklar, iklim, coğrafi konum, demografi faktörleri, ileri faktörlerde ise iletişim altyapısı, karmaşık ve yetenekli emek, araştırma enstitüleri ve teknolojik know-how yer almaktadır.

Talep koşulları; yurt içi talebin rekabetçi üstünlüğü geliştirmede teşvik edici bir rol oynamaktadır.

İlgili ve destekliyi sektörler; uluslararası alanda rekabet edebilen tedarikçi ve ilgili sanayilerin varlığı bir sanayinin ulusal üstünlüğünü belirleyen unsur olarak tanımlanmaktadır.

Firma stratejisi ve rekabet yapısı; firmaların verimliliği ve yenilik geliştirme konusundaki çabaları olarak tanımlanmaktadır (Türker, 2009).

2.2.4. Rekabet Gücü

Küreselleşmenin dünya ekonomisi üzerindeki en önemli etkisi rekabetin küresel düzeye taşınmasıdır. İşletmeler artık sadece ülkelerindeki rakipleriyle değil, aynı zamanda başka ülkelerdeki işletmelerle de rekabet etmek zorunda kalmaktadır. Bu durum işletmelere, maliyetlerini küresel rakiplerinin altına düşürme ve stratejilerini küresel düzeyde planlama zorunluluğu getirmektedir (Riggs, 2000).

Küreselleşen dünyada uluslararası rekabetin giderek önem kazandığı görülmektedir. Ticaret ve sermaye hareketlerinin serbestleşmesi neticesinde uluslararası rekabet artmıştır (Alavi, 1990). Bu bağlamda günümüzde rekabet gücü uluslararası alanda ülkelerin başarısının en önemli göstergesi haline gelmiş, refah düzeyi yüksek ülkelerin rekabet gücünün de yüksek olduğu görülmektedir.

Rekabet gücü (competitiveness) kavramı genel olarak literatürde; firma, endüstri ve uluslararası düzeyde olmak üzere üç farklı düzeyde ele alınmakta ve tanımlanmaya çalışılmaktadır (Kesbiç ve Ürüt, 2004). Genel olarak rekabet gücü, firmaların, endüstrinin, bölgenin, ülkenin ya da birliklerin (AB, NAFTA gibi) küresel rekabette görece olarak daha yüksek gelir ve istihdam seviyesindeki üretim gücü olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle bir ülkenin, ürettiği mallarda diğer ülkelerin malları ile fiyat, kalite, tasarım, güvenilirlik ve zamanında teslim gibi unsurlarda yarışabilir düzeyde olması anlamında gelmektedir (Demir, 2001).

Rekabet gücünü belirleyen faktörleri ortaya koymaya yönelik ampirik çalışmalarda, gelişmiş ülkelerin ihraç ettiği malların pazar payları ve bu ürünlerin fiyatlarının uzun dönemde birlikte hareket ettikleri gözlenmiş ve rekabet gücü ile fiyatlar arasında olması beklenen negatif ilişkinin yeniden sorgulanmasına neden olmuştur (Ferman vd. , 1997). Bunun sonucunda, rekabet gücü belirleyicilerinin saptanmasında, sadece ülkeler arası fiyat ve maliyet farklılıklarına dayanan analizlerin eksik kalacağı; Ar-Ge harcamaları, patentler, sabit sermaye yatırımları ve Krugman'ın iç pazar etkisi olarak adlandırdığı pazar

büyüklüğü gibi fiyat dışı rekabet unsurlarının daha önemli oldukları görüşü ağırlık kazanmıştır (Fertö ve Hubbard,2004).

Rekabet gücünü, etkileyen çok sayıda mikro ve makro faktörden söz etmek mümkündür. Enerji, ham madde, işçilik ücretlerinden yer seçimine, personel ve finansman temin politikalarından pazarlama ve reklam stratejilerine kadar işletme düzeyinde birçok unsur rekabet gücünü artırıp azaltacaktır. Genel ekonomik konjonktür, siyasal istikrar, mali mevzuat, sosyal güvenlik sistemi, eğitim, sağlık, istihdam durumları ile döviz kurları, gümrük mevzuatı, ulaştırma, bankacılık, uluslararası gelişmeler gibi makro düzeydeki çok sayıda etkenin de rekabeti etkileyeceği açıktır (Kaldırımcı, 2003).

Rekabet gücünü belirleyen temel faktör Ar-Ge ve inovasyon kaynaklı yüksek ve sürdürülebilir verimlilik artışıdır. Teknolojik yenilikler, rekabet yapısında, ürün ve süreçlerdeki değişimlerin yanı sıra piyasalarda da değişikliğe neden olabilmektedir. Rekabet gücü elde etmek; küresel düzeyde bir rekabet stratejisine sahip olmayı, kalifiye işgücüne yatırım yapmayı, yenilik faaliyetlerini devam ettirmeyi ve müşterilerin istek ve ihtiyaçlarına uygun ürünleri rakiplere kıyasla daha hızlı bir şekilde piyasaya sürmeyi gerektirmektedir (Zerenler vd. ,2006).

3. KÜRESELLEŞME VE REKABET DÖNGÜSÜ

3.1. Küreselleşme

1970'lerin başında ulusal ekonomilerin Bretton Woods sistemiyle kontrolünün sona ermesiyle birlikte başlayan dönem, birçok araştırmacı tarafından “küresel ekonomi” olarak adlandırılmaktadır (Amin ve Thrift, 1996). Bu yeni dönemde sınırlar arası ekonomik ilişkiler ve uluslararası ekonominin entegrasyonu büyük ölçüde güçlenmiş; üretim faktörlerinin, mal ve hizmetlerin akışkanlığındaki artış, dünya ekonomisindeki ekonomik bağlantıların genişleyip derinleşmesine ve buna bağlı olarak uluslararası ticaret ve kaynak akışlarına ilişkin geleneksel analiz ve politikaların değişmesine yol açmıştır (Cook ve Kirkpatrick, 1997).

Serbest piyasa ekonomisinde rekabetçi olabilmenin ön koşulu değişimin gerisinde kalmamaktır. Günümüz iletişim ortamı dünya pazarlarının daha rekabetçi hale gelmesine sebep olmuştur. Özellikle küçük ölçekli olan firmalar ulusal ve uluslararası pazar araştırması ile pazarlama konusunda desteğe ihtiyaç duymaktadırlar (Egger ve Winner, 2006). Bilginin küresel düzeyde yayılması bilgiye dayalı ekonomik bir süreci başlatmış, bu süreç gelişmiş ülkelere üstünlükler sağlarken, gelişmesini henüz tamamlamamış ülkeler için de çeşitli engeller yaratmıştır (Slaus vd. , 2004).

Dünya çapında doğrudan dış yatırımlardaki artışla birlikte üretim düzeyinde gelişen derin entegrasyon, uluslararası ekonomi dönemini karakterize eden ve mal ve hizmet ticareti yoluyla gerçekleşen sığ entegrasyonun, yerini almıştır. Üretim düzeyinde gerçekleşen derin entegrasyon, bir ürün için araştırma, tasarım, üretim ve pazarlama gibi katma değer yaratmayı ard arda bir araya getiren işlem ve aşamaları (üretim sürecini) farklı coğrafyalarda ve farklı işlemciler (üretim birimleri- Transnational Company-TNC, Multinational Company-MNC) aracılığıyla bir merkezden düzenlemeye dayanmaktadır (Erdut, 1998, Ivarsson, 1996). Başka bir ifade ile üretim düzeyindeki derin entegrasyon,

farklı coğrafyalarda yürütülen ekonomik faaliyetin, belirli bir amaca yönelik, fonksiyonel bütünlüğü olarak tanımlanabilir (Asheim ve Dunford, 1997).

3.2. Küreselleşmenin Rekabet Döngüsündeki Yeri

Küreselleşme, “rekabet edebilirlik” kavramı ile yakından ilişkilidir. Küreselleşme ile ortaya çıkan bu kavram, bir ülkenin, “ulusal politikasını” küresel pazarın gereklerini, rakiplerine göre daha etkili karşılayabilme yeteneğinde olacak şekilde sürdürebilmesini ifade etmektedir. (Toulmin, 1999). Küreselleşme, ulusal hükümetlerin ekonomik rollerini azaltmış, küresel rekabetin ülkelerden çok, uluslararası şirketler arasında olmasına yol açan bir süreci hızlandırmıştır. Artık küresel rekabet, İngiltere ile Almanya, Japonya ile ABD veya Avrupa ile ABD arasında olmaktan çok, Fuji ile Kodak, Boeing ile Airbus, Compaq ve Toshiba arasında olmaktadır (Toulmin, 1999).

Küreselleşen dünyada ekonomi yönetimleri sürdürülebilir ve uzun vadeli iktisadi refahı sağlamayı amaçlamaktadır. Rekabetçilik, teknolojik gelişmeler ile ilişkili olduğundan birçok firma, kaynaklarını ve odaklanmasını bilgi temelli teknolojik ürünlere çevirmiş durumdadır. Bu noktada inovasyon ve rekabetçilik büyük öneme sahip olmaktadır (Ünlükaplan,2009).

Bir ülkenin güçlü bir ekonomiye sahip olması ve toplumsal refahı yakalayabilmesi için, o ülkedeki kuruluşların teknolojik olarak üstün özelliklere sahip, kalite ve fiyatta dünya standartlarında, katma değeri yüksek ürünler üretmesi gerekmektedir. Küresel rekabet artık doğal kaynaklara veya ucuz işçiliğe değil, teknoloji geliştirmeye ve inovasyona dayalı hale gelmiştir (Dunning, 1988).

Günümüzde ABD, İngiltere, Belçika, İtalya, Hollanda ve Japonya gibi pek çok ülkede, rekabet gücünü belirleyen faktörleri değerlendirmek ve bunları geliştirmek üzerine politikalar geliştirmek, resmi kurumların görevi haline gelmiştir. Bu konuda ABD, ekonominin rekabet gücünü raporlamak ve

desteklemek üzere devlete bağlı Rekabet Politikası Konseyi oluşturarak öncülük yapmıştır. Benzer şekilde Avrupa Komisyonu, Avrupa Rekabet Konseyi'ni oluşturmuş ve AB ekonomisinin performansı üzerine düzenli Rekabet Raporları hazırlamaya, başlamıştır. AB' de rekabet konusu, özellikle ABD ile AB arasındaki rekabet gücü farkını kapatmak ve AB'yi 2010 yılında dünyanın en dinamik bilgi ekonomisi haline getirmek amacını taşıyan Lizbon büyüme stratejisiyle birlikte şekillenmiştir. Bu gelişmelerin yanı sıra, rekabet gücünün kaynakları ve bunların ölçümü üzerine çalışan bir çok özel organizasyon ve danışman kuruluş (Dünya Ekonomik Forumu - İsviçre, Rekabetçilik Enstitüsü – İspanya, Rekabetçilik Konseyi – ABD ve Strateji ve Rekabetçilik Enstitüsü – ABD) faaliyet göstermeye başlamıştır (Kitson vd. , 2004).

3.3. Küreselleşmenin Uluslararası Boyutu

3.3.1. OECD Ülkeleri ve Rekabetçilik Anlayışı

OECD (Organisation for Economic Cooperation And Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)'nin tanımına göre rekabet gücü bir ülkenin serbest ticaret ve piyasa koşullarında uluslararası piyasaların taleplerini karşılayan mal ve hizmetleri üretebilme ve eş zamanlı olarak vatandaşlarının reel gelirini arttırmayı ve sürdürmeyi sağlayabilme düzeyidir (Türker,2009).

OECD'ye göre rekabet gücü; “firma ve milli ekonomi düzeyindeki iki kavramdan yola çıkarak firmaların, endüstrilerin, bölgelerin, ülkelerin ve ülke birliklerinin uluslararası rekabete açıkken, sürdürülebilir ve görel olarak yüksek faktör geliri ve faktör istihdam seviyesi yaratabilme yeteneğidir” şeklinde tanımlanmıştır. Rekabet gücü yüksek olan bölgeler, milli ve global pazarlarda, ülkedeki diğer bölgelere oranla daha başarılı olacaklar ve bölge insanınadaha yüksek bir hayat stabdardı sunacaklardır (Asheim ve Isaksen, 1997).

Ülkelerin büyüme performanslarını tek bir faktöre bağlamak teorik olarak kolaylık sağlasa bile uygulamada yetersiz kalmaktadır. Yüksek büyüme/kalkınma performansının temel itici güçleri teknoloji ve inovasyondur. Bilim, teknoloji ve ekonomik performans arasındaki ilişkilerin yeni bir boyut kazandığı 1990'lı yıllarda ekonomi üzerindeki etkileşimde olan organizasyonlar, ağ oluşturma, işbirliği, bilgi transferinin ülke içi ve ülke dışında akışının önem kazanmasından büyük ölçüde etkilenmiştir. Bu değişen ekonomik çevrede inovasyon, piyasa tarafından yönlendirilen, daha hızlı ve yoğun, bilimsel süreçle daha yakın bağlantılı, ekonominin genelinde daha geniş yayılmış niteliğiyle öne çıkmaktadır (OECD, 2000).

3.3.2. AB ve Rekabetçilik Anlayışı

Avrupa Komisyonu rekabetçilik ve inovasyona ayrı bir önem atfetmektedir. Bu bağlamda 2009 yılı “Avrupa yaratıcılık ve inovasyon yılı” olarak ilan edilmiştir. Mart 2000’de Lizbon’da yapılan konsey toplantısında Avrupa Birliği yeni bir stratejik hedef belirlemiş ve 2010 yılında dünyanın en rekabetçi ve dinamik bilgi temelli ekonomisi olmayı ve sürdürülebilir bir iktisadi kalkınmayı gerçekleştirmeyi, daha fazla istihdam ve sosyal bütünleşme sağlamayı hedeflemiştir. 2005 yılı itibarıyla başlatılmış olan “Kalkınma ve İstihdam için Lizbon Stratejisi”, Avrupa Birliğinde inovasyon politikalarında kantitatif hedefler konulmasını gündeme getirerek Ar-Ge harcamalarının GSYİH’nın %3’ü olması ve bu harcamaların 1/3’ünün devlet ve 2/3’ünün de özel sektör tarafından gerçekleştirilmesi amacıyla tedbirlerin alınmasını öngörmektedir (Ünlükaplan,2009).

Avrupa Birliğinde inovasyonu ve rekabetçiliği teşvik eden en önemli uygulama “Rekabetçilik ve İnovasyon Programı”dır. Programdaki temel amaç, küçük ve orta ölçekli teşebbüslerde inovasyon, girişimcilik ve büyümenin desteklenmesidir. 2007- 2013 yılları arasında 3,6 Milyar Euro’luk bir bütçe ile

yürütülecek olan Rekabetçilik ve İnovasyon Programının (The Competitiveness and Innovation Framework Programme/CIP) üç ayağı bulunmaktadır;

Girişimcilik ve İnovasyon Çerçeve Programı (Entrepreneurship and Innovation Programme/EIP): Program, işletmelerin rekabet gücünü arttırmayı ve inovasyon hizmeti sunanları desteklemeyi amaçlamaktadır.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Destek Programı (The Information Communication Technologies Programme/ICT PSP): Bilişim teknolojilerinin daha yoğun ve etkili kullanılmasıyla bilgi toplumunun gelişiminin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Akıllı Enerji Avrupa Programı (The Intelligent Energy Europe Programme/IEEE): Tüm sektörlerde enerji verimliliğini, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılmasını desteklemektedir.

Yukarıda bahsedilen programlar Avrupa Birliğinde inovasyon, rekabetçilik ve kalkınma ilişkilerinin artık yeni bir boyut kazandığını göstermektedir. Gerek teorik gerekse de uygulamalı çalışmalarda işaret edilen inovasyon, rekabetçilik ve iktisadi kalkınma ilişkisi Avrupa Birliği açısından kabul görmüş ve bu ilişkiyi güçlendirmek için kamu sektörünün de aktif rol aldığı farklı uygulamalara gidilmiştir (Ünlükaplan, 2009).

3.4. Türkiye'nin Rekabetçilik Anlayışı

Rekabetçilik konusuna Türkiye açısından bakıldığında; ülkemiz de dünya ekonomileriyle bütünleşme çabaları kapsamında küreselleşme hareketinin içinde yer almış, Avrupa Birliği (AB)'ne tam üyelik doğrultusunda 1995'te Gümrük Birliği Anlaşması'nı imzalamış ve tam üyelik için müzakerelerine başlamıştır. Bu gelişmeler ile birlikte, teknolojiye yaşanan önemli gelişimler ve yaşanan hızlı değişimler ve bunların ortaya çıkardığı ezici rekabet, uluslararası bağımlılık sürecinde Türkiye'yi de çağı yakalamak amacıyla ekonomik anlamda köklü

yapısal değişim ve zihinsel dönüşümlere zorlamıştır. Bu bağlamda, gerek tarım ve sanayi, gerekse hizmet sektörlerimizin etkin ve verimli bir şekilde yurt dışı ile rekabet etmesi için yeni model ve yaklaşımların uygulanması ve benimsenmesi gerekliliği ortaya çıkmış, bir paradigma değişikliğine gidilerek bölgesel rekabet edebilirlik yaklaşımı ağırlığını hissettirmeye başlamıştır (Eraslan, 2009).

Ülkemiz ekonomisinde, üretim kapasitesinin ve çeşitliliğinin artması, dünya ticaretine entegrasyonun büyük ölçüde sağlanması, teknoloji alanında yasanan gelişmeler ve ihracat artışı son derece önemli bulunmakla birlikte, henüz istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Ticaret yatırımının liberallesmesi ve devlet müdahalesinin kalkmasına ilişkin çeşitli politikalar rekabeti destekleyici unsurlardır. Ancak, bunların etkili bir rekabet politikası ile tamamlanması gerekmektedir (Kıranbeş, 2006) .

AR-GE harcamaları/GSYİH oranı AB-27 ülkeleri için 2005'de %1,82, 2006'da %1,84 ve 2007'de de %1,85'tir. 2008'de de bu oran %1,90'dur. Türkiye'de ise bu oran 2005'te %0,59, 2006'da %0,58, 2007'de %0,72 ve 2008'de de %0,73'tür. Türkiye'de AR-GE harcamaları/GSYİH oranının %0,73 gibi oldukça düşük düzeyde olması, Türkiye'nin sürdürülebilir büyümeyi devam ettirmesi ve AB ile arasındaki gelir ve refah düzeyi farkını kapatması açısından önemli bir engel oluşturmaktadır. Bu oranın süratle gelişmiş ülkeler seviyelerinde olan %2'ler düzeyine getirilmesi gerekmektedir (İSO, 2010).

TÜİK tarafından 71,9 milyon olarak açıklanan 2009 Türkiye nüfusu (yıl ortası), AB-27 ülkeleri toplam nüfusunun %14,4'ünü oluşturmaktadır. Aynı zamanda Almanya'dan sonra AB-27 ülkeleri arasında en fazla nüfusa sahip ikinci ülke olma özelliğine sahip olan Türkiye, AB için önemli bir ticaret potansiyeline sahiptir. Genç ve dinamik bir nüfus yapısına sahip olan Türkiye, AB için vazgeçilemez bir ülke konumundadır(İSO, 2010). 2010 yılında işgücüne katılma oranı %47,9'den %48,4'lere çıkarken, istihdam oranı %41,2'den %40,9'a gerilemiştir. İşsizlik oranı 2009 yılında %11'den %14'e yükselmiş, 2010 yılında ise %10 seviyelerine gerilemiştir .

4. İNOVASYON

4.1. İnovasyon'a Genel Bir Bakış

İnovasyon, yeni veya önemli ölçüde değiştirilmiş ürün (mal ya da hizmet), veya sürecin; yeni bir pazarlama yönteminin; ya da iş uygulamalarında, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni bir organizasyonel yöntemin uygulanmasıdır (OECD, AB, 2005).

Fischer'in tanımında inovasyon; yeni düşünme biçimleri, bir şeyleri yapmanın yeni yollarını üretme, üretileni deneme ve insanla ilgili ekonomik ve sosyal aktivitelerde kullanma ve benimseme eylemlerinin biri ya da tümüdür (Fischer, 2001).

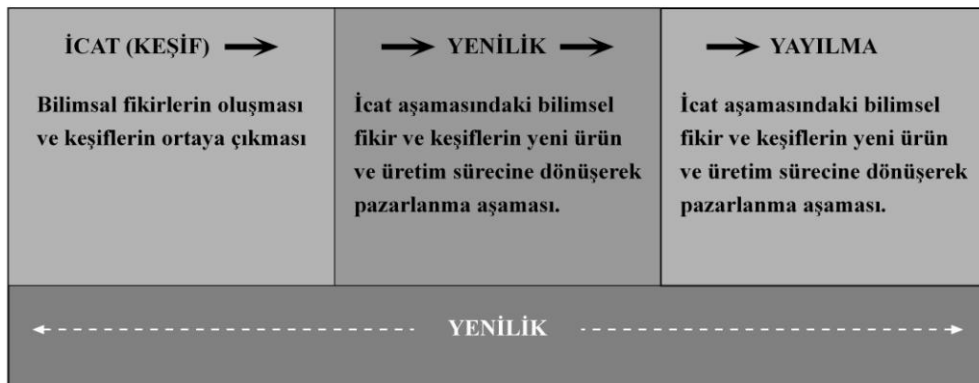
İnovasyon'un bir başka tanımı ise, yeni bir fikir veya icadın ticari bir faaliyetle somutlaşmasıdır şeklinde yapılmıştır (Nafgizer, 2006). Bu noktada inovasyon kavramı sadece "ekonominin teknolojik doğasının" yeni ürün ve hizmetleri olarak tanımlanabilecek teknolojik inovasyonu içermemekte, organizasyonel ve kurumsal teknolojik olmayan inovasyonları da içermektedir. Yeniliğin bir rekabet aracı haline gelmesi, yeniliği etkileyen unsurları da ön plana çıkarmıştır.

Avrupa Birliği' nin inovasyon konusundaki somut tanımlamasına göre;

- i. Ürün, hizmet ve pazar çeşitlerinin yenilenmesi ve büyümesi,
- ii. Üretim, tedarik ve dağıtımla ilgili yeni metotların kurulması,

iii. Yönetim, iş organizasyonu, çalışma şartları ve iş gücü becerilerindeki değişimin tanımlanmasıdır (AB, 1996). Buradan yola çıkarak Romer'in vurguladığı üzere, inovasyon, başlangıç araştırmalarından prototiplerin gelişimine, icadın kaydı ve ticari başvuruların sonuçlanmasına kadar ilerleyen ve farklı aktiviteleri kapsayan bir süreçtir (Romer, 2005).

Avrupa Komisyonu'nun yayımladığı “Green Paper on Innovation” dökümanında inovasyon bağlamının son yirmi yıl içinde son derece degistigi ve yeni teknolojilerin gittikçe hızlı yayılması ile adaptasyona gitmeyi gerektiren sürekli degisikliklerin bütün olarak toplum için bir meydan okumaya döndüğü vurgulanmaktadır. İnovasyonun bireysel ve toplumsal ihtiyaçların daha iyi bir düzeyde karsılanmasını sağlayacağı düşünölmektedir. Ayrıca inovasyonun girişimcilik ruhu için esas teskil ettiği ve ölkeler için de aynı seyin geçerli olduğu söylenmektedir. Bu nedenle ekonomik büyümelerini, rekabet güçlerini ve istihdam olanaklarını sürdürebilmek için ölkelerin de yeni fikirleri hızla teknik ve ticari başarıya dönüştürmeleri gerekmektedir. Teknolojik degisim süreci icat, yenilik ve yayılma asamalarından oluşmaktadır (Albeni ve Karaöz, 2003).

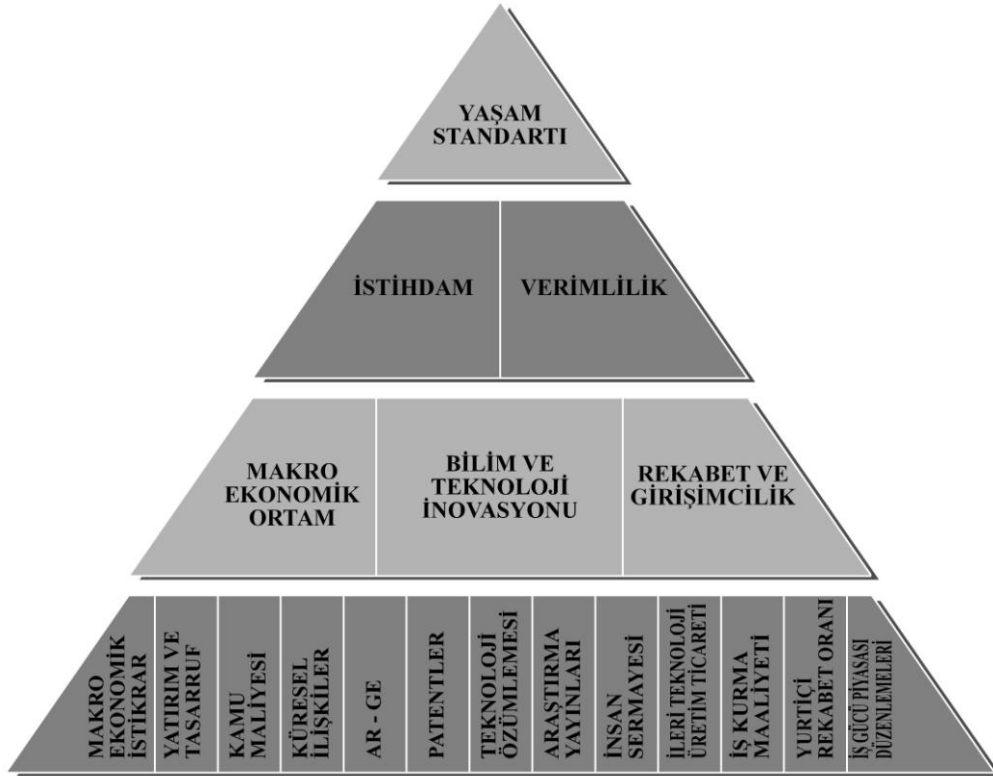
Şekil 4. 1: Teknolojik Değişim Süreci (Kaynak: Mesut ALBENİ ve Murat KARAÖZ, “Ekonomik Kalkınma ve Modern Yenilik Teorisi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 8 Sayı: 3, 2003)

Bugünün dünyasında maliyet ve kalitenin asgari düzeyde gereksinimler olduğu kabul edilmekte, sürdürülebilir rekabet gücü için yeterli olmadığı genel olarak bilinmektedir. Günümüzde rekabet avantajını sürdürebilmek artık etkinlik ve maliyetin işletmelere taşıdığı getirilerin daha da üzerinde yeni pazarlar yaratabilmekte, müşterilere daha fazla katma değer sağlamakta ve yine

küresel ölçekte daha fazla inovasyon yapabilmekte yatmaktadır (REF ve TUSIAD, 2006).

Schumpeter'in çalışmalarına dayalı teorik bir yaklaşıma göre, inovasyonların ne kadar radikal olduklarını mevcut teknolojiyle mukayese etmek, onları sınıflandırmada yaygın bir olgudur (Freeman ve Soete, 1997). Akademik ve bilimsel yazında inovasyon genellikle iki kategori altında sıralanmaktadır: Radikal inovasyonlar ve artımsal inovasyonlar. Radikal inovasyonlar, genellikle büyük risk tasır ve ticari alana aktarılması zordur. Oysa pazar basarısı, rekabet avantajı ve yüksek performans sonuçları açısından firmalara uzun dönemde önemli kazançlar sağlar. Bazen de radikal inovasyonlar yeni teknolojik ilerlemeleri ve pazar yapısını değiştirebilen teknolojik uygulamaları içerir. Öte yandan, adımsal inovasyonlar tüketicinin daha çok tatmin ve daha az yardımla kolayca kullanacağı son ürün/süreç için olan küçük iyileştirme ve değişimleri kapsamaktadır (Darroch ve McNaughton, 2002; Hermann vd. , 2006). Radikal inovasyonda, müşterilerin davranışlarında önemli değişikliklere yol açan büyük ölçüde değişmiş ürünlerin veya tamamen yeni ürün, hizmet ve yöntemlerin geliştirilmesi söz konusudur. Bunun dışında kalan inovasyonlar artırımsal inovasyon olarak değerlendirilir.(Kırım, 2005)

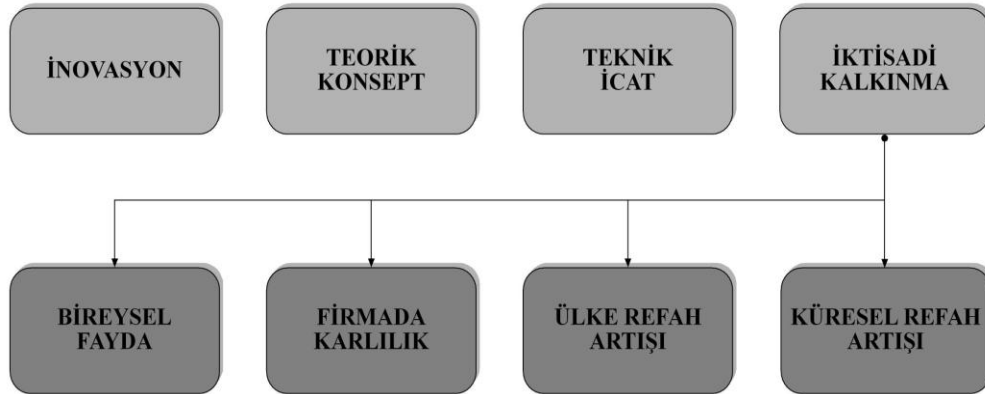
Başarılı bir inovasyon sürecinin yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, yeni piyasalara ivme-hareketlilik kazandırması ve girişimler için büyüme imkânları yaratmasıyla değer kattığı görülür. Diğer yandan inovasyon ile ne tip kazanımların elde edildiği araştırıldığında, inovasyon uygulamaları ile daha yüksek düzeyde verimliliğe, daha düşük düzeyde maliyetlere ve artan kâr ve istihdam kapasitelerine ulaşılabildiği görülür. Inovasyonun benimsenmesi ve yaygınlaşması bir toplumun bilgi birikimini artırmakta, böylece piyasaların gelişimini desteklemekte, uzun vadede refah artışını ve daha yüksek yaşam standartlarını sağlamaktadır. Şekil 4.2' de verilen TÜSIAD ve Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu (REF) Rekabet Piramidinde bilim, teknoloji ve inovasyonun yaşam standardı üzerinde yaratacağı etki kolaylıkla izlenebilir (REF ve TUSIAD, 2006).

Şekil 4.2: Rekabet Piramidi (Kaynak: REF-TUSIAD, İnovasyon Çerçeve Raporu, 2006)

Günümüzde bilginin dönüşümü ve daha da ötesinde ticarileşmesinde, inovasyon yapan girişimcilerin varlığının temel unsurlardan biri olduğu bilinmektedir. Inovasyon daha bir küresel boyut kazanmakta ve daha çok birbirini etkileyen bir özelliği barındırmakta, yani etkileşimli hale gelmektedir. Etkileşimin kimler arasında gerçekleştiğine bakıldığında tüketicilerin, devletlerin ve hükümetlerin, üniversitelerin ve diğer akademik kurumların, araştırma merkezlerinin, mali sektör oyuncularının var olduğu görülür. Yapılan çalışmalarda görülen bir diğer gerçek ise inovasyonun bütünleşik, bir başka ifadeyle sistemik bir politika çerçevesine oturması gereğidir. Bununla birlikte bu bütünleşme ihtiyacının dinamikleri ortaya konurken işletmelerin iç faktörlerinin analizinin daha da ötesinde, dış faktörlere de özel önem verilmesi gereğinin altı çizilmelidir. Dış faktörlerin ne olduğuna bakıldığında ise piyasanın yarattığı, oluşturduğu talebin, kamu politikalarının ve enerji, bilgi ve iletişim, ulaştırma gibi unsurları içeren inovasyon altyapısının etken olduğu görülür (REF ve TUSIAD, 2006).

İktisadi birimler açısından refah artışı yaratan inovasyonun temel bileşenlerini; teori oluşturma, teoriyi teknik bir icada (teknolojiye) dönüştürme ve katma değer yaratma olarak ele almaktadır (Ansel ve Sarıdoğan, 2009). Bu anlamda inovasyon, hem ulusların zenginliğinin, refahının yükseltilmesi ve artırılmasının bir yolu olarak hem de insanların daha önce hiç yapamadıkları şeyleri yapabilmelerinin bir yolu olarak önem kazanmaktadır (Ansal, 2004).

Şekil 4. 3: İnovasyonun İktisadi Birimler Açısından Önemi (Kaynak: Aysu İnel ve Ercan Sarıdoğan, “İktisat Denizinde Fırtına: Yaratıcı Yıkım Ve İnovasyon Dalgaları”, Vira Dergisi, Haziran 2009, <<http://mimoza.marmara.edu.tr/~ainel/ViraJuly2009.pdf>>’den uyarlanmıştır, 15. 07. 2009)

Metcalf’e göre inovasyon akışı kurduğunda, firmaların ekonomik yapısı yetersiz büyümelerle pasif bir gidişata sürüklenecektir. Bu nedenle inovasyon uzun vadeli ekonomik gelişmelerde kritik bir rol oynar. Firmalar, bölgeler ve ülkeler arasındaki performans ve rekabet farklarının arkasında inovasyon, baskın aydınlatıcı bir sebep olabilmektedir. Örneğin, Fagerberg ‘in çalışmasında açığa çıktığı üzere yenilikçi ülkeler daha az yenilikçi olanlara göre daha yüksek üretim ve gelire sahiptir (Metcalf,1998 ve Fagerberg vd. ,2004).

OECD’nin araştırmalarına göre, 1970-1995 yıllarında gerçekleştirilen inovasyon ve yenilikçilik çalışmaları, gelişmiş ülke ekonomilerinin büyüme ve gelişmesinde %50’den fazla bir etkiye neden olmuştur. Bu nedenle Türkiye ekonomik kalkınma için yenilikçilik konusuna daha çok önem vermelidir (Özçelik ve Taymaz, 2004).

4.2. İnovasyon Çeşitleri

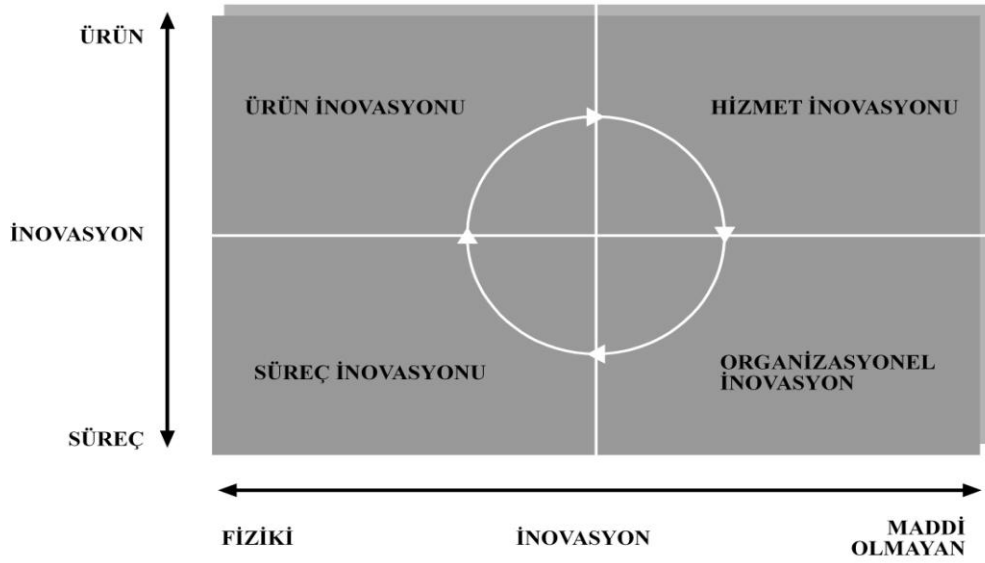
İktisadi anlamda inovasyon kavramı üzerinde ilk olarak duran J. A. Schumpeter'dir. Schumpeter inovasyonu “girisimciye kar getiren ve teknolojik ilerlemeler sonucu ortaya çıkan her şey” olarak tanımlamaktadır (Albeni ve Karaöz, 2003).

Schumpeter'e göre inovasyon birçok şekilde ortaya çıkabilmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (Keith, 2000);

- (i) tüketicilerin daha önce alışkın olmadığı yeni bir ürünün/hizmetin ya da bunların yeni bir halinin piyasaya sunulması,
- (ii) bilimsel yeni bir buluşla ortaya çıkan bir malın ticari olarak yeni bir üretim metodu ile sunulması,
- (iii) daha önce hiç girilmemiş bir sektörde daha önce var olmayan yeni bir piyasanın açılması,
- (iv) daha önce var olmayan yeni bir hammadde/yarı-ürün kaynağının piyasaya sunulması,
- (v) yeni bir tekelci pozisyonunun yaratılması ya da bir tekelci pozisyonunun bozulması gibi, herhangi bir sektörde yeni bir organizasyon sürecinin oluşturulması.

Bilgiyi ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştüren inovasyon; ürün, hizmet, süreç, organizasyonel, pazarlama, toplumsal, artımsal ve radikal inovasyon olarak çok çeşitli türlere ayrılabilir (Elçi, 2007).

Şekil 4. 4: İnovasyon Türleri

Şekil 4. 4: İnovasyon Türleri (Kaynak: “Industrial and Service Innovations”, içinde Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research, ISI, Annual Report 2006)

Oslo El Kitabı’nda (2005) dört değişik inovasyon çeşidi tanımlanmıştır. Bunlar ürün inovasyonu, süreç inovasyonu, pazarlama inovasyonu ve organizasyonel inovasyondur.

4.2.1. Ürün İnovasyonu

Teknik ayrıntılar, bileşenler ve materyaller, tüzel yazılımlar, kullanım kolaylığı veya diğer işlevsel özellikler gibi niteliklerine ve planlanan kullanıma göre önemli biçimde geliştirilmiş olan ya da tamamen yeni, ürün veya hizmetleri tarif etmektedir (OECD, AB, 2005).

Ürün İnovasyonu; farklı ve yeni bir ürünün geliştirilmesi; ya da var olan üründe değişiklik, farklılık ve yenilik yapılması ve bu ürünün pazara

sunulması ‘ürün inovasyonu’ olarak adlandırılır (Keizer and Hamlan, 2007). Teknolojinin ilerlemesi, değişen tüketici ihtiyaçları, kısalan ürün hayat eğrileri ve artan küresel rekabet ile birlikte zorlu bir süreç oluşturur. Başarı için ise firma içinde ve dışında firmalarla müşterileri ve tedarikçileri arasında güçlü bir etkileşimi kapsamaludur (Akova vd, 1998).

Ürün inovasyonlarının başarısı, yeni ürünlerin müşteriler tarafından arzu edilir olması, uygulanmasının mümkün olması ve geliştirilen yeni ürünün özellikle de toplu pazarlanabilir, satılabilir olması ile ilişkilendirilmiştir (Bayus,2008). Dolayısıyla başarılı bir ürün inovasyonu için işletmenin temel yetenekleri önem taşımaktadır (Leonard-Barton, 1992).

4.2.2. Süreç İnovasyonu

Yeni ya da önemli şekilde iyileştirilmiş bir üretim veya dağıtım metodunun uygulanmasıdır. Teknik alanda ekipman ve/veya yazılım alanındaki önemli değişiklikleri de kapsar. Süreç inovasyonu; üretim ya da dağıtımın birim maliyetini azaltmak, kaliteyi yükseltmek ya da yeni veya önemli şekilde iyileştirilmiş ürünler üretmek ve dağıtmak için amaçlanabilir (OECD, AB . 2005). Yeni bir ürün sunumunun gelir ve istihdamın büyümesi üstünde açık ve pozitif bir etki oluşturacağı varsayılırken, süreç inovasyonu maliyet azaltma etkinliği gereği bulanık bir etkiye sahip olabilir (Fagerberg vd. , 2004).

Süreç inovasyonu, farklı ve yeni bir üretim ya da dağıtım yönteminin geliştirilmesi veya var olan yöntemlerin iyileştirilip daha gelişkin hale getirilmesidir (Keizer ve Hamlan, 2007).

Dolayısıyla süreç inovasyonlarının, bir bütün olarak ürün değil de ürünün geliştirilmesi veya yaratılmasına ilişkin gerçekleştirilmesi gereken adımların bütünü veya herhangi birinde inovatif davranılmasını ifade ettikleri ileri sürülebilir. Geleneksel ham petrol arıtma yerine konserve gibi yenilenebilir

işletme kaynaklarından otomotiv yakıtı üretmek için yeni üretim yolları geliştirmek süreç inovasyonu örneği olarak sunulabilir (Maxwell, 2009).

4.2.3. Pazarlama İnovasyonu

Ürün tasarımı ya da ambalajında, ürün konumlandırmasında veya ürün fiyatlandırılmasındaki önemli değişiklikleri kapsayan yeni bir pazarlama metodunun uygulanmasıdır (OECD, AB, 2005).

Pazarlama İnovasyonu, hedef pazar karmasının geliştirilmesi ve seçilen pazarlara sunulacak hizmet kalitesinin artırılması konularıyla ilgilidir. Bu nedenle pazarlama inovasyonunun amacı, daha iyi potansiyel pazarlar bulmak ve hedef pazarlara daha iyi hizmet sunmaktır (John, 1999). Mal ve hizmetlerin kabul edilebilirliğini artırmak veya yeni pazarlara girebilmek amacıyla, ürün tasarımında veya paketinde, ürün yerleştirmede, ürün promosyonunda, fiyatlamada veya satış ve dağıtımda (internet satışı, doğrudan satış vb.) önemli değişikliklerle pazarlamaya yeni ve farklı bir yön verilmesidir (Jankowski, 2006).

Pazarlama inovasyonları son kullanıcı olarak tanımlanabilen tüketiciye yönelik ihtiyaçların giderilmesi için pazar konumlanma stratejileri ile ilgilenmektedir.

4.2.4. Organizasyonel İnovasyon

Firmanın iş uygulamalarında, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerinde yeni bir organizasyonel yöntemin uygulanmasıdır (REF ve TUSIAD, 2006).

Organizasyonel inovasyon, yeni çalışma ve iş yapış yöntemlerinin geliştirilmesi ya da var olan yöntemlerin firma şartlarına uyarlanarak kullanılmasıdır (Keizer ve Hamlan, 2007).

Organizasyonel inovasyonlar, daha çoğunlukla maddi ve beşeri kaynakların en optimal şekilde bir araya getirilmesini sağlayacak yeni ve farklı yapılanmaları ifade eder. Organizasyonel inovasyonlar, mutlaka stratejik kararlara ve dolayısıyla üst yönetime dayansa da, Damanpour'un da bildirdiği üzere, aynı zamanda ilgili bütün paydaşların katkı ve desteğini ve dolayısıyla, katılımcı bir yönetsel anlayışı da gerektirir (Damanpour, 1984).

4.3. İnovasyon Ve Rekabetçilik İlişkisi

İnovasyon-rekabet ilişkileri ilişkilerin farklı düzlemlerde çok farklı makro ve mikro ekonomik, sosyal, politik ve kültürel değişkenlerin devreye girmesiyle hem karmaşık hem de çok yönlüdür.

Küreselleşmeyle birlikte değişen rekabet ortamında ayakta kalabilmek ve süreklilik sağlayabilmek için firmaların ürün ve hizmetlerini farklılaştırarak piyasaya sunmaları ve üretim yöntemlerini daima yenilemeleri gerekmektedir. Bu ise ancak teknolojik gelişim ve inovasyon sayesinde gerçekleştirilebilmektedir (Yavuz ve Albeni, 2009).

Küresel rekabetçi çevrelerde, firmalar ve ülkeler rekabet güçlerini artırmak istedikleri için, yüksek Ar-Ge kapasitesine, daha yüksek inovasyon yeteneğine ve dinamik rekabet üstünlüğüne dayalı katma değere sahip olmaları gerektiğini vurgulanmaktadır. Bu dinamik rekabet üstünlüğü, kaynak kazancı ve düşük maliyet avantajında uzmanlaşmayı gerektirmektedir (Tas, 2006).

Schumpeter, özel sektörün elde ettiği karın kaynağının başarılı bir inovasyon olduğunu ve inovasyonun iktisadi büyümeyi getireceğini vurgulamış ve inovasyonu girişimci ile ilişkilendiren ilk iktisatçı olmuştur. Rekabetçiliğin

temelinde inovasyon olduğu anlayışı, ilk kez piyasa dinamiklerini yaratıcı yıkım süreci olarak tanımlayan Schumpeter'in çalışmalarında ortaya atılmıştır. Birikimli teknolojik yetkinlikler firmaların inovasyon ve rekabetçiliğinin anahtarı olmuştur (Ünlükaplan, 2009). Bu anlamda, kaliteli yada sürdürülebilir rekabetin temelini oluşturan inovasyon; yeni bir malın üretimi, malın kalitesini yenileme, yeni bir üretim tekniği geliştirme, yeni piyasalara açılma, yeni bir hammadde kaynağı bulma veya var olanı ele geçirme, ve sanayinin yeni bir organizasyonu şeklinde tanımlanabilir (Schumpeter, 1974; Morgan, 1997).

Kalkınma, inovasyon ve rekabetçilik arasındaki ilişkilerin incelenmesi gittikçe ilgi çeken bir alandır. Kalkınma kavramı da, iktisadi kalkınma teorisindeki gelişmelerle birlikte tekrar bir ele alınışa tabi olmuş, kalkınmanın bir faktörü olarak beşeri sermaye ve entelektüel sermaye kavramlarındaki değişimle öne çıkmış ve bilgi'nin en stratejik kaynak olduğu vurgulanmıştır (Lopez, 2000).

Teknolojik değişiklikler iktisadi büyüme ve kalkınma sürecinde son derece önemli bir yere sahiptir. Teknolojik değişiklikler, yeni mal ve hizmetlerin, yeni üretim ve ulaşım tekniklerinin, yeni piyasaların ve yeni endüstriyel organizasyon türlerinin ortaya çıkmasına yol açan ve karşılaştırmalı üstünlüğün temel parametrelerini değiştiren bir faktördür. Ulaşım ve iletişim alanlarında meydana gelen değişiklik ve yenilikler ulaşım ve iletişim maliyetlerini büyük ölçüde azaltarak coğrafyanın ekonomi ve diğer sosyal ilişkilerdeki rolünü gittikçe önemsiz bir hale getirmektedir. Bu nedenle teknoloji iktisadi faaliyetlerin globalleşmesine yol açan en önemli faktörlerden biridir (Aktan ve Tunç, 1998). Bu noktada refah düzeyinin teknolojik değişmelerin en önemli getirisi olan inovasyon performansı arasındaki yakın ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Daha çok üreten ve yenilikçi toplumlar daha da güçlenerek rekabet güçlerini ve inovasyon performanslarını arttırabilmektedirler.

4.4. Ulusal İnovasyon Sistemi

Gelismis ülkelerde bilim ve teknolojinin katkısı diğer bütün unsurlardan daha fazla kendini göstermektedir. İnsanlığın geleceği ve başarısı büyük ölçüde yaratıcılığa ve yeni bilgilerin uygulamaya konulmasına bağlı olmaktadır. (Yongxiang, 1998). Teknik değişim ekonomik büyümenin temel kaynağıdır. Ekonomi, bilim ve teknoloji politikaları; teknik değişim ile ilgili iki merkezi sürecin; yani inovasyon ve teknoloji difüzyonu süreçlerinin farkına varılması gerektiğini göstermektedir (Abbasi ve Hajihoseini, 2004). Bu bağlamda inovasyon, teknolojik değişim ile ekonomi arasındaki bağı temsil etmektedir ve karmaşık, etkileşimli, doğrusal olmayan bir süreçtir (Durgut ve Akyos, 2001).

İnovasyonda ulusal sistem yaklaşımının kökeni Frederich List tarafından ortaya atılmıştır. List serbest piyasa ekonomisinin ötesinde bir noktaya değinmiş ve kamusal altyapı ve kamusal kurum ve kuruluşların bilgiyi meydana getirme ve yayılma süreçlerinin kalkınma ve verimliliğe etkisinden bahsetmiştir. Daha sonra Lundwall'ın inovasyon sistemi olarak ele aldığı kavram ekonomist Christopher Freeman'ın katkılarıyla "ulusal inovasyon sistemi" olarak tanımlanmıştır.

"İnovasyon Sistemi" kavramı, geleneksel ekonomik modellerin inovasyonu açıklama gücünün sınırlı olmasından dolayı ortaya çıkmıştır. Geleneksel modeller inovasyonu araştırma ile başlayan doğrusal süreç olarak görürken, "inovasyon sistemi" kavramı inovasyonu; sistemik, interaktif ve evrimsel bir süreç olarak görür. Kavram günümüzde ulusal, bölgesel ve sektörel düzeyde inovasyonu güçlendirmek ve anlamak için bir çerçeve olarak kullanılmaktadır (Hall vd. , 2005).

Çağımızda tüm ekonomik ajanların rol aldığı karmaşık ve etkileşimli inovasyon sürecinde, hükümetlere önemli görevler ve roller düşmektedir. Bu bağlamda öncelikle hükümetlerin, firmaların pazardaki güçlerini korumaları için kurumsal ve hukuki alt yapıyı oluşturması gerekmektedir. Ardından ulusal düzeyde inovasyon sistemlerinin oluşturularak, tüm aktörler için uygun koşulların yaratılması ve gerekli denetlemelerin yapılması sağlanmalıdır. Ayrıca

hükümetlerin ekonomik, toplumsal, siyasi hedeflere erisebilmeleri için, inovasyon stratejileri ve politikaları ortaya konulması gerekmektedir. Bu sayede küresel rekabet gücünün anahtarı olan inovasyon ile kaynakların daha etkin kullanılmasında, toplumsal refahın artırılmasında ve ekonomik büyümenin sağlanmasında daha hızlı yol kat edilecektir (Yavuz ve Albeni, 2009).

Bu açıklamalardan da anlaşılmaktadır ki inovasyon sistemi, yenilik performansını etkileyen ve farklı yollarla birbirleri ile etkileşim içerisinde olan aktörler bütününden (firmalar, kuruluşlar ve hükümet teşkilatları gibi) oluşmakta (Gregerson ve Johnson, 1996) ve inovasyonun yayılımını sağlayan sosyal, politik, ekonomik, kurumsal elementlerin hepsini içermektedir. Ulusal inovasyon sistemleri kavramı bilginin ekonomik rolüne verilen değer ve gösterilen ilginin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ve bu bilgi akışları ise; (i) firmalar arası etkileşim sonucunda, (ii) firmalar, üniversiteler ve kamu araştırma laboratuvarları arası etkileşim sonucunda, (iii) bilgi ve teknolojinin firmadan firmaya yayılması sonucunda, (iv) işgücünün hareketi sonucunda oluşmaktadır. İnovatif performans; aktörlerin yani hükümetler, özel girişimler, üniversiteler, kamu ve özel sektör araştırma kurumları (teknoparklar, patent ofisleri vb.) ve bu aktörlerin ihtiva ettiği insanların birbirlerine nasıl bağlantılarla bağlı olduğu ile ilişkilidir (OECD, 1997).

Ulusal İnovasyon Sistemi öncelikle ulusal düzeyde tanımlanmış olsa da bölgesel ve yerel düzeyde destekleyici olarak benzer girişimlere olan ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Bölgesel düzeyde ele alındığında, işletmeler, üniversiteler ve eğitim kurumları, araştırma kuruluşları, kamu kurumları, finansman kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, inovasyon ve teknoloji altyapısını destekleyen kuruluşlar (teknoparklar, kuluçka merkezleri, vb.) gibi çok çeşitli aktörün ve bunlar arasındaki etkileşimin oluşturduğu bir ortamdır.

İnovasyon performansı, aynı zamanda, inovasyon sisteminin elemanları olarak, yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde birbirleriyle nasıl etkileşimlerine de bağlıdır. İnovasyon sisteminin etkinliği, kişileri ve firmaları öğrenmeye teşvik eden şartlara, finansman sisteminin etkinliğine, düzenleyici kurallara vb. daha pek çok unsura dayanır (Yavuz ve Albeni, 2009).

Freeman (1992) ve Nelson'a (1993) göre ulusal inovasyon sistemi dar bir tanımlamayla yeni teknolojilerin üretim, yayılımında aktif olarak bulunan özel ve kamu AR-GE laboratuvarları, kalite kontrol ve test birimleri gibi kurumlar, yeni teknolojinin üretim ve yayılımını düzenleyen patent enstitüleri, ulusal standart enstitüleri gibi kurumlar, bilimsel ve teknik bilginin girişi ve yayılmasını destekleyen bilimsel ve teknik bilgi servisleri, bilim parkları, yayınlar, kütüphaneler ve üniversiteler gibi kurumlar, nitelikli iş gücü, teknik becerileri sağlayan öğretim sistemi ve sınai eğitim sistemi gibi kurumlar ile bilim ve teknoloji politikalarını formüle eden ve yürüten bakanlıklar, ulusal araştırma konseyleri gibi kurumlardan oluşur (Freeman, N.,1992 ve Nelson, R.,1993).

1990'ların sonunda, ABD'den Henry Etzkowitz ve Hollanda'dan Loet Leydesdorff Üniversite-Sanayi-Devlet Üçlü Sarmal modelinin temellerini atmıştır.Üçlü sarmal, bilgi sürecinin, farklı noktalarda çok yönlü karşılıklı ilişkilerle sermayeye dönüştürüldüğü sarmal bir inovasyon modelidir. Modelin ilk aşaması sarmalın her üç kolunda stratejik ittifaklarla, firmalar arasında ikili ilişkiler veya üniversiteler tarafından ekonomik kalkınma varsayımının geliştirilmesi gibi iç değişimlerdir. İkinci aşaması bir sarmalın bir başkası üzerindeki etkisinin oluşmasıdır. Üçüncü ve son aşaması ise ileri teknoloji gelişimi için yeni fikir ve biçimlerle üçlü ağıyapılar ve yaratıcı organizasyonların sarmalın üç kolunun etkileşiminden doğmasıdır. Üçlü sarmalda üniversite-sanayi-devlet ilişkileri nispeten eşit, birbirine bağlı ve sürekli etkileşim içinde, bir kurumun öbürünün rolünü alabildiği ve üstüne bindirebildiği kurumsal alanlar olarak tanımlanmaktadır. Üniversite, kuluçkacılarla firma kurucu; sanayi, üniversiteler için eğitici ve devlet küçük iş inovasyon araştırmaları ve başka programlarla risk sermayesi sağlayan bir rol üstlenmektedir (Etzkowitz, 2002). Model, bilim ve teknoloji dünyasının yönetimini, bilgi yayılımının, bilimin sosyal sorumluluk ve kabul edilebilirliğini, her aktörün inovasyon sürecindeki ilişki düzeyini en iyi şekilde açıklayan bir modeldir. Liberal kapitalist toplumlarda kol mesafesinde işleyen bu üç aktör şimdi artan şekilde, birlikte inovasyon sürecinin farklı safhalarında doğan sarmal bağlantı örnekleriyle birlikte çalışmaktadır (Viole vd., 1999).

Ulusal İnovasyon Sistemi ulusal rekabetçiliğin, büyümenin ve karlılığın anahtar unsuru olarak kabul edilmektedir. Sürekli değişimin yaşandığı günümüzde rekabet edebilirlik için, mevcut yönelimlerin ulusal inovasyon politikaları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Böylece sürdürülebilir rekabetçi üstünlük elde edilerek, firmaların ve ulusların piyasadaki rekabetçi konumunun korunması ve geliştirilmesi sağlanacaktır (Abbasi ve Hajihoseini, 2004).

4.5. İnovasyonun Uluslararası Rekabetçilik Anlayışındaki Yeri

Küreselleşen dünyada ekonomi yönetimleri sürdürülebilir ve uzun vadeli iktisadi refahı sağlamayı amaçlamaktadır. Rekabetçilik, teknolojik gelişmeler ile ilişkili olduğundan birçok firma, kaynaklarını ve odaklanmasını bilgi temelli teknolojik ürünlere çevirmiş durumdadır. Bu noktada inovasyon ve rekabetçilik büyük öneme sahip olmaktadır (Ünlükaplan,2009).

Makro iktisadi açıdan rekabetçilik incelendiğinde döviz pariteleri öne çıkarken farklı yaklaşımlarda ulusal inovasyon ve teknoloji üzerine odaklanma söz konusudur. En önemli katkılardan biri olarak Porter , rekabetçiliği ulusal üretkenlik ile ilişkilendirmiştir. Günümüzde rekabet kanunları ve politikaları, farklı uygulamalarıyla rekabetçiliği ve kalkınmayı arttıran araçlar olmaktadır (Porter,1990).

Fan, kalkınma ve inovasyon arasındaki bağlantıları devletin rolü ile ilişkilendirmiş ve Başta Çin Halk Cumhuriyeti olmak üzere Doğu Asya-Pasifik Bölgesi için inovasyon-rekabetçilik ve inovasyon-kalkınma arasında aynı yönde yüksek ilişkiler bulunduğunu ve devletin uygulayacağı farklı politikaların olumlu etkilerini vurgulamışlardır (Fan vd. , 2009).

Uygulamalı çalışmalar iktisadi kalkınma ve inovasyon performansı arasında yüksek ilişkiye işaret etmektedir. Schacht , tarafından yürütülmüş bir çalışma, Amerika Birleşik Devletlerinin büyümesi üzerinde teknolojik gelişmenin büyük etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Küreselleşme, rekabetteki artış, bilişim ve iletişim teknolojisindeki hızlı ilerleme, hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmeler gibi faktörlerin etkisiyle firmalar daha yüksek derecede inovasyona gitmektedir. Devletin bu noktadaki rolü son derece stratejiktir. Özel sektör yatırım ortamının iyileştirilmesi, entellektüel mülkiyet hakları koruma sistemlerinin tesis edilmesi, özel sektör yatırımlarını çekici hale getirecek şekilde ar-ge harcamalarının artırılması, endüstri kümelerinin cesaretlendirilmesi bu önlemler arasında sayılabilir (Schacht, 2000). Aynı zamanda rekabetçi finansal piyasalarda temel ar-ge harcamalarının doğrudan fonlanmasıyla inovasyon için finansal kaynakların artırılması da devlet için uygun politika uygulamalarından biridir (Fan vd. , 2009). Kamu politikaları Finlandiya, Almanya, Güney Kore, Singapur ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ekonomilerde inovasyon kapasitesini artırıcı uygulamalara yönelmiş ve kalkınma ile ilgili başarılı sonuçlar alınmıştır.

4.6. AB ve İnovasyon Anlayışı

Avrupa Birliği daha inovatif bir toplum olma yolunda Finlandiya eski Başbakanı Esko Aho liderliğinde bir uzman grubu tarafından hazırlanan bir çalışma yayınlamıştır. Söz konusu çalışmada inovasyonu teşvik eden ve inovasyon yapmaya cesaret veren bir Avrupa yaratılması önerilmektedir. Böylece firmaların Ar-Ge düzeylerini yükseltmeleri ve yeni teknolojileri süreçlerine uyarlamaları desteklenmesi beklenmektedir. Raporda eşanlı ve birbiriyle uyum içinde geliştirilecek olan çabaların aşağıda belirtilen üç alana odaklanması gerektiğinin altı çizilmektedir: Inovasyona dayalı ürün ve hizmetler için piyasa yaratılması; Ar-Ge ve inovasyon için yeterli düzeyde kaynak yaratılması; Avrupa'nın hareketliliğinin geçişkenliğinin (mobility) ve uyumunun

geliştirilmesi. Yapısal geçişkenlik ile ne kastedildiğine ilişkin açıklama şu şekildedir: geçişkenlik sadece coğrafi olarak bir yer değiştirme değildir. Daha çok yeni bünyeler oluşturabilmek ve değerleri değiştirmek, böylece kurumların, insanların ve kaynakların daha inovatif bir Avrupa yaratmak adına hareketliliğini sağlamaktır. Burada bir paradigma değişimine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Paradigma değişimi ile neyin kastedildiğine gelince, sanayi ve kaynak temelli bir toplum yapısından bilgi toplumuna doğru geçecek olan sosyal bir çerçeve ile yer değişiminin anlatıldığı görülmektedir. Yukarıda belirtilen her üç alanda yatay olarak kesen bir dördüncü alan ise Avrupa'nın girişimcilğe ve risk almaya dair tutumunu bugünkü konumundan daha ileri noktalara taşıyabilmektir (REF ve TUSIAD, 2006).

Avrupa Birliği, araştırma projelerine verdiği destek sayesinde yeni teknolojiler konusunda ABD ve Japonya gibi ülkeler kadar ürettiği teknolojileri ticari bir değere dönüştürme çalışmasına girmiştir. Yaratıcı yıkım teorisinin ABD tarafından Avrupalılar üzerinde gerçekleştirilmesinin önüne geçmeyi hedefleyen AB, 2000 yılında Lizbon Stratejisi adıyla anılan 2010 yılını hedefleyen bilgi ekonomisine dönüşüm için gerekli gördüğü bir dizi politika yayınlamıştır. Bu politikalar çerçevesinde belirlediği hedeflerin odak noktaları şöyledir: Altyapı oluşturulmasına yönelik ekonomik temel oluşturulması, insan kaynaklarına yapılan yatırım yoluyla “Avrupa Sosyal Modeli'nin geliştirilmesini hedeflemek.

2000 Yılında kabul edilen Lizbon Stratejisi'nde Avrupa Birliği'ni 2010 yılında dünyanın en rekabetçi, dinamik ve bilgi temelli ekonomisi haline getirmek amaçlanmıştır. Sürdürülebilir ekonomik büyüme ile birlikte iş imkanlarının geliştirilmesi ve sosyal uyumun artırılması hedeflenmektedir. Böylece bu strateji sayesinde yalnızca ekonomik performansa dayanan klasik rekabetçilik kavramının yerini; çevreyi, sosyal istikrarı, iyi yönetişimi dikkate alan daha kapsamlı ve sofistike bir rekabetçilik tanımı yapılmaktadır (Türker,2009). Bu kapsamda belirlenen reformlar; etkin bir tek pazar oluşturulması, inovasyonun desteklenmesi, serbest ve adil bir ticaret ortamı sağlanması, ARGE yatırımı yapılması ve işgücünün kalitesinin artması gibi konuları içermektedir.

Önerilerin merkezinde inovatif bir Avrupa'nın gündemini belirlemek ve yürütmek için Araştırma ve Inovasyon için Anlaşma önerisinin yer aldığı görülmektedir. Bu süreç, Lizbon Stratejisinin hedeflerine ulaşabilmek için politikacıların, iş dünyasının ve toplumun liderleri düzeyinde yüksek bir sahiplenmeyi ve iyi niyeti gerekli kılmaktadır (REF ve TUSIAD,2006).

5. ARAŞTIRMA MODELİ

5.1. Dünya Ekonomik Forumu Ve İndeksler

5.1.1. Küresel Rekabet İndeksi ve Dünya Ekonomik Forumu

Dünyada ülkelerin rekabet edebilirlik (competitiveness) yönünden konumlarını ölçen iki tanınmış kuruluş bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Uluslararası Yönetim Geliştirme Enstitüsü (International Institute for Management Development: IMD) adlı kuruluş. İkincisi ise tüm dünyada ünlü Davos toplantılarını organize eden Dünya Ekonomik Forumu'dur (World Economic Forum: WEF). Her iki kuruluşun da küresel rekabet gücü üzerine yayınladıkları araştırmaların bilimsel bir temele dayandığı genel olarak kabul edilmektedir (Kıranbeş,2006).

“Rekabet gücü”nü, bir ülkenin ürettiği mal ve hizmetlerin dünya pazarlarındaki payı olarak değil, o ülkede sürdürülebilir büyümeyi sağlayacak olan kurumların, politikaların ve üretim faktörlerinin tümünü kapsayan verimlilik düzeyi olarak tanımlayan WEF, ülkelerin rekabet düzeyini niceliksel olarak ölçebilmek ve sıralayabilmek için Küresel Rekabet Endeksi'ni kullanmıştır. Merkezi İsviçre'nin Cenevre kentinde bulunan Dünya Ekonomik Forumu'nda yayınlanan “Küresel Rekabet İndeksi” adı verilen bu indeks; Jeffrey D. Sachs ve John W. Mc Arthur tarafından geliştirilen “büyüme rekabet gücü indeksi” ve Micheal Porter'ın”iş gücü rekabet indeksi” yaklaşımları ile Columbia Üniversitesi'nden Profesör Xavier Sala-i-Martin tarafından geliştirilmiştir. Küresel Rekabet İndeksi yalnızca ülkelerin şu andaki verimlilik düzeyini değil orta vadede ekonomik büyüme potansiyellerini de yansıtmayı hedeflemektedir. Bu endeks, rekabet gücünün hem mikro hem de makro belirleyicilerini bir arada kullanmaktadır (Öz, 2008).

Endeksin çerçevesini üç adet yapı taşı oluşturmaktadır. Bunlar; zenginlikler (endowment), makroekonomik rekabetçilik ve mikro ekonomik rekabetçiliktir. Zenginlikler refah düzeyini doğrudan etkilemekte, bu zenginlikler arasında da doğal kaynaklar, coğrafi konum veya büyük bir iç pazar gibi bir ülke için var olan avantajlar sayılmaktadır. Tablo 5'te rekabetçilik konusunda WEF'in yaklaşımına dair grafik gösterim bulunmaktadır. WEF'e göre bir ülkenin sahip olduğu zenginliklerin verimlilik ile birleşmesi refahı getirmektedir. Rekabet gücündeki artışa dair çalışmaların da hedefi refah düzeyinde artış sağlamaktır (REF ve TUSIAD,2010).

Dünya Ekonomik Forumu tarafından 1979'dan beri her yıl yayınlanmakta olan Küresel Rekabet Gücü Raporu(Global Competitiveness Report) 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde rekabet indeksleri, ikinci bölüm rekabetçilik ve ekonomik performans konuları ve üçüncü bölümde ise ülke profilleri verileri incelenmektedir.

Global rekabet indeksi değerlendirmeye aldığı ülkelerin güçlü ve zayıf yönlerini karşılıklı analiz ederek onların bir portresini çıkartmaktadır. Değerlendirme kapsamındaki ülkeler her yıl artmaktadır. Analiz kapsamındaki bu ülkelerin GSYİH toplamı, tüm dünya GSYİH toplamının %97 sini oluşturmaktadır (Fendel ve Frenkel, 2005).

2008–2009 Küresel Rekabet Raporunda anket çalışması, değerlendirme kapsamındaki 134 ülkede 12,297 iş adamı ve profesyonel yöneticiye uygulanmıştır. Anket çalışması tüm değerlendirme kapsamındaki ülkelerde 140'dan fazla ortak kurum tarafından yürütülmektedir. Bu ortak kurumlar üniversitelerin ekonomi bölümlerinden, bağımsız araştırma kurumlarından ve sanayi ve iş adamları derneklerinden oluşmaktadır. 2009-2010 dönemi için uygulanan anket çalışması farklı ülkelere toplam 150 adet ortak kurum aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Dünya Ekonomik Forumu'nun 1979 yılından beri yayınlamakta olduğu Küresel Rekabet İndeksi 2009-2010 dönemi için dünya çapında 133 ülkeyi kapsayan bir çalışmanın ürünüdür (Türkiye'nin Küresel Rekabet Düzeyi Raporu, 2010). Son olarak yayınlanmış

olan 2010-2011 Küresel Rekabet Raporu'nda ise toplam 139 ülke ekonomisinin incelenmesiyle oluşturulmuş bir rapordur. Bu çalışmada 2008 yılında meydana gelen küresel krizin etkileri de araştırılacağı için her üç yıl için yayınlanan Küresel Rekabet Forumu'nda ortak olarak yer verilen ülkelerin skor değerleri kullanılmıştır.

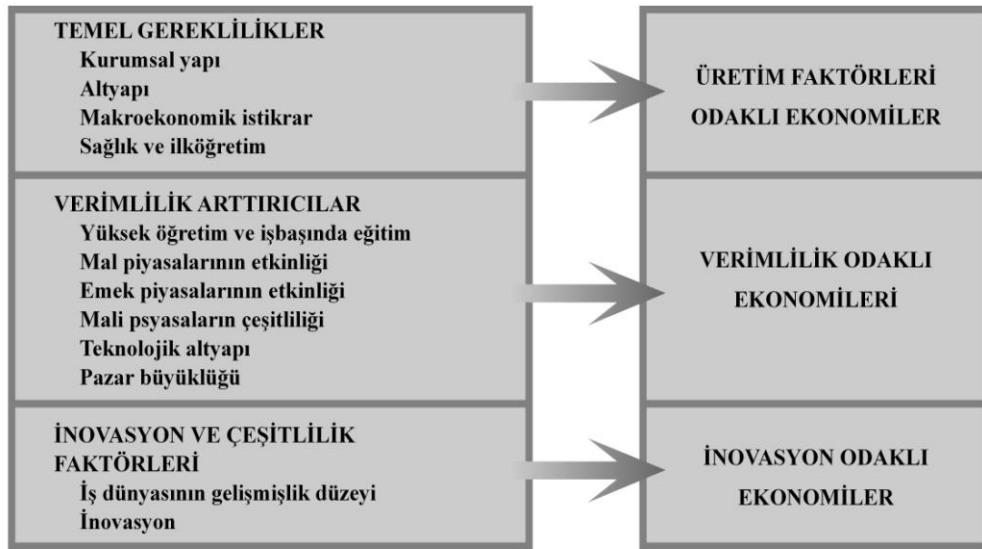
Araştırma KRI'nin 12 bileşenini çerçeveleyen toplam 13 bölümden oluşmuştur. Anket çalışması içinde bulunan sorular 1 ile 7 arasında bir puan verilecek biçimde yapılmıştır. Bu anketlerde "1" en kötü notu, "7" ise en iyi notu temsil eder. Analizin temellerini ülkelere ait kamu kesimince açıklanmış göstergeler ve WEF (Dünya Ekonomik Forum) tarafından yapılan anket çalışması oluşturmaktadır (Executive Opinion Survey). Bu anket çalışması temel olarak makroekonomik çevre, teknolojik yenilik ve yayılma, beseri kaynak (eğitim, sağlık ve işgücü v. b.), altyapı imkânları, kamu kurumları (kontrat ve yasalar anlamında), kamu kurumları (bozulma ve yasanan sıkıntılar anlamında), iç pazarda rekabet, şirket uygulamaları ve stratejileri konularında çok sayıda soruyu içermektedir (Öz, 2008).

Toplanan veriler 13 gösterge üzerinden organize edilmiştir. Bu göstergeler;

1. Kurumlar
2. Altyapı
3. Makro-ekonomik İstikrar
4. Sağlık ve İlköğretim
5. Yüksek Öğrenim ve Eğitim
6. Ürün Piyasalarının Verimliliği
7. İşgücü Piyasalarının Verimliliği
8. Mali Piyasalarının Etkinliği
9. Teknolojik Hazırlık

10. Pazar Büyüklüğü
11. İş Dünyası Etkinliği
12. İnovasyon

Dünya Ekonomik Formu ülkelerin kalkınmışlık düzeylerini 3 farklı şekilde değerlendirmektedir. Bu yapı Şekil 5. 1’de görülebilir.

Şekil 5. 1: Dünya Ekonomik Forumu’na göre Kalkınmışlık Modelleri (Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu Rekabetçilik Modeli, Küresel Rekabetçilik Raporu, 2009–2010)

Kalkınma aşamaları ekonomik teorisine göre KRİ’nin yaklaşımı şu şekildedir: birinci aşamada bulunan ülkeler ekonomik faktörlere göre rekabet ederler. Bu faktörler de nitelikli olmayan işgücü ve doğal kaynaklar olarak betimlenmektedir. Bu aşamada olan ülkelerde yerleşik olan işletmeler ise fiyat temelinde rekabet ederler ve ana ürün ve malların satışını gerçekleştirirken, işgücü verimliliği düşük, ücretler düzeyi düşüktür. Kalkınmışlığın bu aşamasında bulunan ülkelerde rekabet gücünü korumak iyi işleyen kamu ve özel sektör kurumlarına, iyi bir altyapıya, istikrarlı bir makroekonomik ortama ve son olarak en az temel eğitim almış düzeyde bulunan sağlıklı bir işgücüne gereksinim duyulur. Bu unsurlar Temel Gereklilikler’dir.

Bir ülke daha rekabetçi aşamaya ulaştıkça, kalkınmada ilerlemişlik düzeyindeki yükselme ile birlikte verimlilik düzeyi ve ücretler de artış gösterecektir. Kalkınmışlık aşamalarının bu düzeyine ulaşan ülkeler verimlilik odaklı ekonomiler olarak isimlendirilir. Bu aşamada daha etkin olan üretim süreçleri geliştirilir; ürün kalitesinde artış sağlanır. Artışın arkasındaki gerçek ise bu ülkelerin fiyatları artıramaması ancak ücret düzeylerinde artışların görülmesidir. Söz konusu aşamada bulunan ülkelerde rekabet gücü; daha yüksek düzeyde eğitim ve işbaşında eğitim; etkin işleyen mal-ürün piyasaları, etkin işleyen işgücü piyasaları, gelişmiş mali piyasalar, mevcut teknolojilerden yararlanabilecek düzeyde olan yetenekler, son olarak da geniş bir iç ve dış piyasa varlığına göre oluşur. Bu unsurların kapsadığı ülkeler Verimlilik Artırıcılar olarak tanımlanmış, bu tip bir kademede bulunan ekonomiler Verimlilik Odaklı Ekonomiler sınıfında değerlendirilmiştir.

Son olarak, ülkelerin inovasyon tarafından yönlendirildiği aşamaya gelindiğinde, ücretler öyle bir düzeye ulaşacaktır ki; eğer işletmeler yeni ürünlerle rekabet edebilirlerse ulaşılan yüksek ücret düzeyleri korunabilecek buna bağlı olarak da yaşam standardının yüksekliği sürdürülebilir konuma gelecektir. Bu aşamaya ulaşmış olan ülkelerde yerleşik olan işletmeler en gelişmiş üretim süreçlerini ve inovasyon ile yeni ve farklı ürünlerle rekabet ederler. Bu ülkelere İnovasyon Odaklı Ekonomiler denilmektedir.

KRI'nin kalkınma aşamalarını dikkate alma yöntemini şu şekilde özetlemek mümkündür: belirli bir kalkınmışlık aşamasında bulunan bir ülkenin bulunduğu konuma göre bileşenlere ağırlıklar verilmektedir. Bu ağırlıklar da, bir önceki cümlede belirtildiği gibi; ülkenin kalkınmışlık durumuna bağlı olarak göreceli olarak belirlenmektedir. Yani, her ne kadar toplam 2 adet bileşen belirli bir düzeyde tüm ülkelerin rekabet gücü üzerinde etmen olsa da; her bir bileşenin göreceli önemi, ilgili ülkenin kalkınmışlık aşamasına göre değişkenlik ortaya koymaktadır. Bu yaklaşımı uygulayabilmek adına bileşenler üç alt-endekse göre sınıflandırılır. Temel gereklilikler alt-endeksi, üretim faktörleri odaklı ekonomiler için bileşenleri bir grup altında toplar. Verimlilik artırıcılar alt-endeksi verimlilik odaklı aşamada bulunan ülkeler için kritik olan bileşenleri barındırır. Son olarak da inovasyon ve gelişmişlik faktörleri alt-endeksi

inovasyon odaklı ekonomiler için kritik olan bileşenleri kapsar (REF ve TUSIAD, 2010).

5.1.2. Kurumsal Yapı, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkisi

Kurumsal Yapı; bireylerin,firmaların ve devletin ekonomide gelir ve zenginlik yaratmak amacıyla hukuksal ve yönetsel etkileşimlerinin bütünüdür. Kurumsal Yapının rekabetçilik ve ekonomik büyüme üzerinde güçlü bir bağı bulunmakla birlikte, yatırım kararları, üretim organizasyonları,kamu yararına yapılan geliştirme stratejileri ve politikaları üzerinde merkez bir rol oynamaktadır. Kurumsal Yapı hukuksal çerçevenin ötesine geçerek pazar, özgürlükler ve bunların etkinliği üzerinde yönetim davranışlarını belirler (WEF, 2009-2010).

İyi yapılanmış bir kurumsal ortamın varlığı içinde bulunduğumuz kriz döneminde kendisine duyulan gereksinimi daha çok ön plana çıkarmış; devletin düzenleyici rolünü anımsatmıştır. Kurumsal yapının niteliği yatırım kararlarını ve üretimin örgütlenmesini etkiler. Örneğin toprak sahipliği, hisse senetleri veya fikri mülkiyet hakları konusunda mülkiyet hakkı taşıyanların haklarını koruyan bir sistem olmazsa, gelişme de gerçekleşmez. Bir ekonomide özel sektörün dürüst olduğu, yöneticilerin kamu yönetimiyle, diğer şirketlerle ve kamuoyu ile güçlü ahlaki uygulamalar bütünü içinde olmaları ekonominin olumlu yönde hareket edebilmesi için önemlidir. Aşırı bürokrasi, kanun ve benzeri düzenlemelerdeki aşırılıklar, yolsuzluk, kamu sözleşmelerinde dürüst olmayan bir ortam, şeffaf olmayan işleyiş, güvensizlik ekonomide maliyet yaratan unsurlardır (REF ve TUSIAD, 2010).

Kurumsal yapının sağlanması yolunda ülkemiz adına önemli bir engel kayıt dışı ekonomidir. Bir sektörde kayıtdışılığın yüksek olması, kayıtlı olarak çalışan şirketlerin haksız rekabete uğramasına neden olmaktadır. Kayıtdışılığı önleyebilmek sadece sıkı kontrol mekanizmaları kurarak değil, aynı zamanda

daha basit ve daha düşük vergi sistemi uygulayarak ta sağlanabilir (Kıranbeş,2006).

5.1.3. Teknolojik Altyapı, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkisi

Geliştirilmiş ya da varolan teknolojilerin ilgili endüstride teknolojik olarak üretime hazır oluşuyla açıklanabilir. Günümüzün globalleşen dünyasında teknoloji firmaların rekabet edebilirliği ve gelişimi içingittikçe artan bir değere sahiptir. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri zamanımızın “genel amaçlı teknolojileri” içerisinde yerini alarak diğer teknolojiler üzerindeki etkileri ile ticari değişimler için verimli kullanılabilir altyapıyı hazırlamaktadır. Buradan hareketle kullanılan teknolojinin ulusal sınırlar içerisinde geliştirilmiş olması ya da olmaması, o teknolojinin rekabet edebilirliği ile bağlantısızdır. Burada asıl nokta bir ülkedeki firma operasyonlarının geliştirilmiş ürünleri kullanabilme yeteneğine erişimi olup olmadığıdır. Bir firmanın teknolojik seviyeye uygun işler yapabiliyor olması o ülkenin ileri bilgiyi geliştirebilir ve yenileyebilir olma kapasitesiyle ölçülmektedir (WEF, 2009-2010).

Bu ölçüt, bir ekonominin tüm endüstrilerinin üretkenliğini artırabilmek adına teknolojiyi ne denli içselleştirdiğini dikkate alır. Özellikle bilişim teknolojileri genel amaçlı teknolojilere dönüşmüş durumdadır. Bu nedenle bilişim teknolojilerinin varlığı ve bu teknolojilere ulaşılabilirlik bir ülkenin rekabet gücünde teknolojiye ne denli hazır olduğuna dair dikkate alınan önemli bir bileşendir. Bu bağlamda, bir teknolojinin ülkenin kendi sınırları içinde geliştirilmiş olmasının veya olmamasının, teknolojinin rekabet gücü üzerinde yaratacağı etkiyle ilgisi yoktur. Ana nokta, firmaların teknolojik olarak gelişmiş ürünlere ve kullanım imkânlarına erişebilmeleridir (REF ve TUSIAD,2010).

5.1.4. Makroekonomik İstikrar, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkisi

Makroekonomik olarak istikrarlı bir çevre iş dünyası için çok önemli bir yere sahiptir. Bundan dolayı da tüm ülkenin rekabetçiliği üzerindeki etkisi tartışılmaz bir öneme sahiptir. Makroekonomik dengeler istikrarlı olmadıkça bir ekonomi sürdürülebilir bir gelişime sahip olamaz (WEF, 2009-2010).

Her ne kadar makroekonomik istikrarın tek başına var olması verimlilik artışını sağlamasa da genel kabul edilen gerçek istikrarsızlığın ekonomiye zarar verdiğidir. Bu bileşen makroekonomik çevre koşullarının istikrarını değerlendirir. Bu nedenle hükümetin kamu hesaplarını nasıl yönettiğini dikkate almaz. Kamu hesaplarının nasıl yönetildiğine ilişkin niceliksel durum kurumsal bileşen kaleminde inceleme altına alınmaktadır (REF ve TUSIAD, 2010).

5.1.5. Pazar Büyüklüğü, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkisi

Bir pazarın büyüklüğü; büyük pazarların firmaların ekonomi ölçeklerinde patlama yaratabilmeleri dolayısıyla verimliliği etkilemektedir. Geleneksel olarak bir pazar firmaları ulusal sınırlar içerisinde tutmaya zorlar. Globalleşme çağında ise özellikle küçük ülkeler için uluslararası pazarlar ulusal pazarlara ikame yer tutarlar. Hem ulusal hem de uluslararası pazarları pazar büyüklüğü göstergesine dahil ederek coğrafi bölge değişimlerine ve ihracat odaklı ekonomilere kredi sağlanmıştır (WEF, 2009-2010).

Pazar büyüklüğü üretkenliği etkiler, çünkü firmalara toplu üretimin avantajlarından yararlanma imkânı sunar. Uluslararası pazarların varlığı ise (iç piyasalara bir tamamlayıcı unsur olarak) özellikle küçük ülkeler için önemli hale gelmiştir. Gözleme dayalı çalışma sonuçlarına göre ticarete açıklık, yani dış ticaret kapasitesi bir ülkenin büyümesi ile doğrudan bağlantılıdır. Dünya

Ekonomik Forumu, rekabet gücünün ölçümünde pazar büyüklüğünde hem iç pazar, hem de dış Pazar büyüklüğünü dikkate almakta, ihracat yapabilen ülkelerin rekabetçilik bağlamında daha fazla kredilendirdiğini belirtmektedir. Kredi alan ülkelerin bir diğer kategorisi ise tek pazar oluşturmayı başarmış, AB üyesi ülkeler gibi ülkelerdir (REF ve TUSIAD,2010).

5.1.6. Yüksek Öğrenim ve İş Başında Öğrenim, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkisi

Bu bileşen, lise ve yüksek öğretim kurumlarına başvuru düzeylerini dikkate alır. Aynı zamanda iş dünyasının talebine karşılık ne denli iyi eğitilmiş bir işgücü olduğuna dair ölçülemeyi yapar (REF ve TUSIAD,2010).

Yüksek öğrenim ve iş başında eğitim basit üretim süreç ve ürünlerinin ötesine geçebilecek değer zincirini genişletemezler. Günümüzün globalleşen dünyasında ekonomiler artık değişen ortam koşullarına ayak uydurabilme yeteneğine sahip çalışanlara ihtiyaç duymaktadır. İş başında öğrenim ise yine gelişmekte olan teknolojilere hızla adapte olabilecek işçilerin varlığı ile sürekli bir gelişime ayak uydurabilmeyi gerektirir (WEF, 2009-2010).

5.1.7. İş Dünyasının Gelişmişlik Düzeyi, Rekabetçilik ve İnovasyon

İş Dünyasının Gelişmişlik Düzeyi mal ve hizmetlerin üretiminde etkinliğin yükseltilmesine yardımcı bir roldedir. Dolayısıyla verimliliğin artışı da bir ulusun rekabetçiliğinin gelişmesini sağlar. Bu gelişim firma düzeyinde yürütülen operasyon ve stratejilerin niteliğini etkilerken aynı zamanda bir ülkenin tüm iş ağının da kalitesini ilgilendirir (WEF, 2009-2010).

İş dünyasının gelişmişliği üretkenliğini artırmakta, ülkenin rekabet gücünü olumlu yönde etkilemektedir. İş dünyasının gelişmişliği; ülkenin iş dünyasının genel yapısının ve bir firmanın özelinde operasyonlarının ve stratejilerinin niteliği ile ilgilendir. Belirgin bir sektöre ait olan firmaların ve bu firmaların tedarikçileri olan firmaların coğrafi olarak birbirine yakın bağlantılı gruplar oluşturabilmişse (kümeler) verimlilik artacak, inovasyon için daha fazla fırsat yaratılabilecek, yeni firmaların sisteme girişinin önündeki engeller azaltılabilecektir. Bireysel olarak firmaların operasyonlarının ve stratejilerinin modern iş süreçlerine yol açacağı bilinmektedir. Bu operasyonlardan ve stratejilerden bazıları marka yaratma, pazarlama, değer zincirlerinin varoluşu ve gelişmiş ürünlerin piyasaya sunulması olarak sayılabilir (REF ve TUSIAD, 2010).

5.1.8. İnovasyon Faktörleri

Önemli kazanımlar kurumların gelişimi, beşeri sermayenin geliştirilmesi, makroekonomik istikrarsızlığın düşürülmesi gibi yollarla kazanılabilir olmakla beraber tüm bu faktörler sonunda azalan faydalar getirmeye başlayacaktır. Uzun vadede yaşam standardı sadece ve sadece inovasyonla geliştirilebilir. İnovasyon, yokolmaya yüz tutmuş teknolojileri yeni edinilen bilgilerle adaptasyonunun sağlanabilmesi nedeniyle ekonomiler için önemli bir yere sahiptir. Özellikle özel sektör tarafından yapılan Ar-Ge yatırımları, bilimsel araştırma enstitüleri, endüstri ve sanayi arasında kurulan işbirlikleri ve fikri mülkiyetin korunması ile bir ülkenin inovatif faaliyetleri sürdürülebilir bir rekabetçilik avantajı sağlamaktadır (WEF, 2009-2010).

Uzun vadede refah düzeyindeki artış inovasyonla geliştirilebilmektedir. Daha az gelişmiş ekonomiler mevcut teknolojileri kullanarak/içselleştirerek veya daha farklı alanlarda iyileştirmeler yaparak üretkenliklerini artırabilirler. Gelişmiş ekonomilerde ise az gelişmiş ülkelerin uyguladıkları reçeteler üretkenliği artırmak için yetersiz olacağı için daha farklı alanlarda çalışmaları

gerekir. Bu çalışmalardan bazıları rekabetçiliği sürdürebilmek için yeni ürün ve süreçlerin tasarımı ve hayata geçirilmesidir. İnovatif bir ortamın yaratılabilmesi için özellikle özel sektörün Ar-Ge'ye yatırım yapması, nitelikli bilimsel araştırmaları yapacak olan araştırma kurumlarının, bununla birlikte niversiteler ve özel sektör arasında kapsamlı bir işbirliği platformunun var olması, son olarak da fikri mülkiyet haklarının korunduğu bir düzenin varlığına ihtiyaç duyulur. İçinde bulunduğumuz ekonomik kriz döneminde gerek kamu, gerekse de özel sektör üzerinde var olan Ar-Ge btlerinin kısılması baskısına direnmek uzun vadeli ve sürdürülebilir büyüme için kritiktir (REF ve TUSIAD,2010).

5.2. OECD ve AB lkelerinin Temel Göstergeler

Bazında Karşılaştırılması Ve Türkiye

Değerlendirmesi

5.2.1. Araştırma Amacı

Bu çalışmanın amacı; inovasyonu, rekabet ortamını oluşturan değişkenleri kullanarak, bu değişkenlerin ülkesel inovasyon seviyesini ve rekabetçiliğini nasıl etkilediğini ortaya koyabilmek, Türkiye'nin rekabetçi gücünü artırmak için inovasyon ağırlıklı bir yol haritası izebilmektir. Toplumsal refahın artmasında çok bu buluşların uygulamaya konulması, yani inovasyon önem kazanmaktadır.

Bu alışma ile Avrupa Birliği, OECD ve Türkiye arasında yapılacak karşılaştırmalı analiz ile, küreselleşme sürecinde Türkiye'nin rekabet gücü yüksek bir ekonomi yaratabilmesi için alması gereken aksiyonları ortaya koymak amaçlamaktadır.

Bu alışma ülkelerin inovatif yapısını etkilediği düşünülen makro değişkenlerin ilişkilerini incelemekle birlikte, gelişmişlik düzeyinde örnek teşkil

eden ülkeler ile Türkiye'nin konumu arasında karşılaştırmalı analize yer vermektedir. Çalışmanın amacı, Türkiye'nin gelişmişlik düzeyini ve dolayısıyla refah seviyesini arttırmak amacıyla bulunduğu rekabet düzeyi ile inovatif yapısını geliştirici eylem planlarının belirlenmesine yardımcı olmaktır.

5.2.2. Araştırma Kısıtları

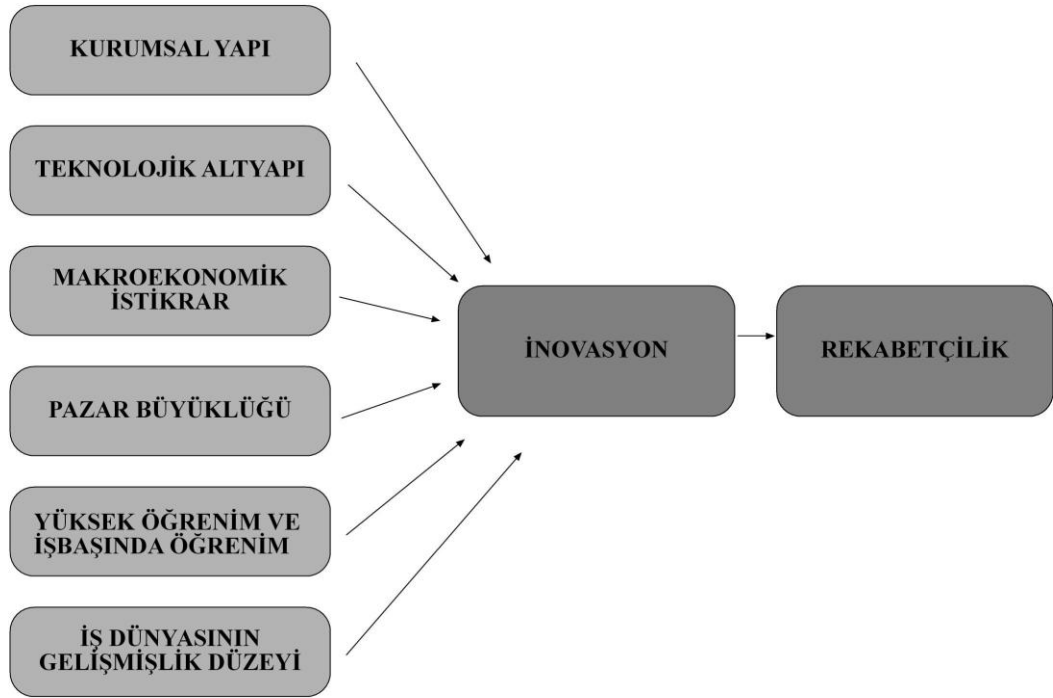
Dünya Ekonomik Forumu'nun yayınladığı indeksler kapsamında bulunan her bir bileşenin tüm ekonomiler üzerinde belirli bir ölçüde etkisi olsa da, her ülkenin kendi dinamikleri içerisinde rekabetçilik gücünün yoruma açık bırakıldığı unutulmamalıdır. Türkiye için belirlenen rekabet gücünü artırıcı unsur, Çin için rekabet artırıcı unsur olmayabilir. Buradan hareketle yapılacak olan inceleme sadece Türkiye için geçerli olduğu düşünülen ve seçilen rekabet değişkenleri altında incelenecektir.

5.2.3. Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada makro göstergeler, rekabetçilik ve inovasyon arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amacıyla Dünya Ekonomik Forumun 2008-2009 ile 2009-2010 ve 2010-2011 yılları için yayınlamış olduğu Küresel Rekabet İndeksi'ne göre ülkeler için iktisadi kalkınma değişkenleri ve inovasyon-rekabetçilik değişkenleri arasındaki ilişki korelasyon ve regresyon analizleri yoluyla incelenmiştir. Aynı şekilde OECD ülkeleri ve AB 20 ülkelerinin rekabet performansları ile inovasyon performansları Türkiye ile bağımsız iki örneklem t-testi kullanılarak incelenmektedir.

5.2.4. Araştırma Bulguları ve Değerlendirilmesi

Bu çalışmada kurulan model ve hipotezler aşağıda belirtilmektedir. Modelin şemasal ifadesi Şekil 5. 2' de sunulmaktadır.

Şekil 5. 2: Araştırma Modeli

Hipotezler

H₀₁: Ülkelerin kurumsal yapısı inovasyon performansını etkilememektedir.

H₀₂: Ülkelerin makroekonomik istikrarı inovasyon performansını etkilememektedir.

H₀₃ : Ülkelerin yüksek öğrenim ve işbaşında öğrenim düzeyi inovasyon performansını etkilememektedir.

H₀₄ : Ülkelerin teknolojik altyapısı inovasyon performansını etkilememektedir.

H₀₅ : Ülkelerin pazar büyüklüğü inovasyon performansını etkilememektedir.

H₀₆: Ülkelerin iş dünyası gelişmişlik düzeyi inovasyon performansını etkilememektedir.

H₀₇: Ülkelerin inovasyon performansı küresel rekabet gücünü etkilememektedir.

H₀₈: OECD ülkelerinin küresel rekabet gücü Türkiye'nin rekabet gücüne kıyasla daha düşüktür.

H₀₉: OECD ülkelerinin inovasyon performansı Türkiye'nin inovasyon performansına kıyasla daha düşüktür.

H₁₀: AB27 ülkelerinin küresel rekabet gücü, Türkiye'nin rekabet gücüne kıyasla daha düşüktür.

H₁₁: AB27 ülkelerinin inovasyon performansı Türkiye'nin inovasyon performansına kıyasla daha düşüktür.

Korelasyon Analizi								
	Küresel Rekabet İndeksi	Kurumsal Yapı	Makroekonomik İstikrar	Yüksek Öğrenim ve İşbaşında Öğrenim	Teknolojik Altyapı	Pazar Büyüklüğü	İş Dünyasının Gelişmişlik Düzeyi	İnovasyon Performansı
KRI	1							
Kurumsal Yapı	. 858**	1						
Makroekonomik İstikrar	. 595**	. 455**	1					
Yüksek Öğrenim ve İşbaşında Öğrenim	. 911**	. 753**	. 434**	1				
Teknolojik Altyapı	. 920**	. 815**	. 453**	. 917**	1			
Pazar Büyüklüğü	. 622**	. 279**	. 344**	. 540**	. 495**	1		
İş Dünyasının Gelişmişlik Düzeyi	. 923**	. 796**	. 424**	. 838**	. 875**	. 635**	1	
İnovasyon Performansı	. 894**	. 797**	. 387**	. 832**	. 859**	. 580**	. 912**	1

** p < 0,01

Tablo 5.1: Kurumsal Yapı, Makroekonomik İstikrar, Yüksek Öğrenim ve İşbaşında Öğrenim, Teknolojik Altyapı, Pazar Büyüklüğü, İş Dünyasının Gelişmişlik Düzeyi, İnovasyon Performansı ve Rekabet Gücü Arasındaki Korelasyon Analizi

Tüm yıllar için uygulanan korelasyon analizi sonucunda Tablo 5.1’de görülebilecek sonuçlar elde edilmiş, yedi değişkenimizin birbirleriyle ilişkilerinin anlamlı olduğu görülmektedir. Ülkelerin kurumsal yapısı , teknolojik altyapısı, makroekonomik istikrarı , pazar büyüklüğü, yüksek öğrenim ve iş başında öğrenim düzeyi, iş dünyası gelişmişlik düzeyi ve inovasyon performansı ile küresel rekabet gücü arasında yüksek dereceli ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Ayrıntılı olarak incelemek gerekirse ülkelerin kurumsal yapısı ile inovasyon performansı arasında pozitif yönlü yüksek bir ilişki bulunmaktadır($r=0,797$). Makroekonomik İstikrarlılık ile inovasyon performansı arasında pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur($r=0,387$). Yüksek öğrenim ve işbaşında öğrenim ile inovasyon performansı arasında pozitif yönlü çok yüksek bir ilişki mevcuttur($r=0,832$). Teknolojik altyapı ile inovasyon performansı arasında pozitif yönlü çok yüksek bir ilişki mevcuttur($r=0,859$). Pazar büyüklüğü ile inovasyon performansı arasında pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur($r=0,580$). İş dünyasının gelişmişlik düzeyi ile inovasyon performansı arasında pozitif yönlü çok yüksek bir ilişki mevcuttur($r=0,912$). Yine beklendiği gibi inovasyon performansı ile rekabet gücü arasında pozitif yönlü çok yüksek bir ilişki mevcuttur($r=0,894$).

Tüm yıllar için inovasyon performansı bağımlı değişken ve diğer makro değişkenler bağımsız değişkenler olarak kurulan birinci modelimize göre regresyon analizi tablosu Tablo 5.2’de görülmektedir.

Regresyon Analizi	β	p-değeri
Kurumsal Yapı	0.213**	0.000
Makroekonomik İstikrar	(-)0.061**	0.006
Yüksek Öğrenim ve İşbaşında Öğrenim	0.109*	0.027
Teknolojik Altyapı	0.115*	0.047
Pazar Büyüklüğü	0.100**	0.001
İş Dünyasının Gelişmişlik Düzeyi	0.512**	0.000
Bağımlı Değişken: İnovasyon Performansı, ** p< 0.01, * p< 0.05, R ² =0.859; F=400.45, α =0,00, p<0.01		

Tablo 5. 2: Kurumsal Yapı, Makroekonomik İstikrar, Yüksek Öğrenim ve İşbaşında Öğrenim, Teknolojik Altyapı, Pazar Büyüklüğü ve İş Dünyasının Gelişmişlik Düzeyi'nin İnovasyon Performansı Üzerindeki Etkilerine İlişkin Regresyon Analizi

Regresyon Analizi Sonuçları'na bakıldığında regresyon modelinin anlamlı olduğu (F = 400,45 ; p < 0,01), bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkenimiz olan inovasyon performansını % 85,9 oranında açıkladığı görülmektedir. Bulgular bağımsız değişkenler bakımından incelendiğinde;

- i. Ülkelerin kurumsal yapısı inovasyon performansını etkilemekte olduğu görülmektedir. H₀₁ nolu hipotezimiz reddedilmiştir (p< 0,01, β =0,213) Ülkelerin kurumsal yapısının inovasyon performansı üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğu % 1 yanılma düzeyinde söylenebilir.
- ii. Ülkelerin makroekonomik istikrarı sağlandıkça inovasyon performansını etkilemekte olduğu görülmektedir. H₀₂ nolu hipotezimiz reddedilmiştir (p< 0,01, β = - 0,061) Ülkelerin makroekonomik istikrardan uzaklaştıkça inovasyon performansı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu % 1 yanılma düzeyinde söylenebilir.
- iii. Ülkelerin yüksek öğrenim ve iş başında öğrenim düzeyinin inovasyon performansını etkilemekte olduğu görülmektedir. H₀₃ nolu

hipotezimiz reddedilmiştir ($p < 0,05$, $\beta = 0,109$) Ülkelerin yüksek öğrenim ve iş başında öğrenim düzeyinin inovasyon performansı üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğu % 5 yanılma düzeyinde söylenebilir.

iv. Ülkelerin teknolojik altyapısının inovasyon performansını etkilemekte olduğu görülmektedir. H04 nolu hipotezimiz reddedilmiştir ($p < 0,05$, $\beta = 0,115$) Ülkelerin teknolojik altyapısının inovasyon performansı üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğu % 5 yanılma düzeyinde söylenebilir.

v. Ülkelerin pazar büyüklüğünün inovasyon performansını etkilemekte olduğu görülmektedir. H05 nolu hipotezimiz reddedilmiştir ($p < 0,01$, $\beta = 0,100$) Ülkelerin pazar büyüklüğünün inovasyon performansı üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğu % 1 yanılma düzeyinde söylenebilir.

vi. Ülkelerin iş dünyası gelişmişlik düzeyinin inovasyon performansını etkilemekte olduğu görülmektedir. H06 nolu hipotezimiz reddedilmiştir ($p < 0,01$, $\beta = 0,100$) Ülkelerin iş dünyasının gelişmişlik düzeyinin inovasyon performansı üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğu % 1 yanılma düzeyinde söylenebilir.

Tüm yıllar için küresel rekabet gücü bağımlı değişken ve inovasyon performansı bağımsız değişken iken kurulan ikinci modelimize göre regresyon analizi tablosu Tablo 5. 3'de görülmektedir.

Birinci modelimize ilişkin regresyon analizi sonuçları genel olarak tekrar incelendiğinde inovasyon performansını bağımsız değişkenler arasında en çok iş dünyasının gelişmişlik düzeyinin açıkladığı, ardından ise kurumsal yapının inovasyon performansını etkilediği görülmektedir.

Tüm yıllar için küresel rekabet indeksi bağımlı değişken iken inovasyon performansı bağımlı değişken ve diğer makro değişkenler bağımsız değişkenler

olarak kurulan ikinci modelimize göre regresyon analizi tablosu Tablo 5. 3’de görülmektedir.

	β	p-değeri
İnovasyon Performansı	0. 894**	0. 000
Bağımlı Değişken: Küresel Rekabet İndeksi, ** $R^2 = 0. 798$; $F=1565,171$, $p<0. 01$		

Tablo 5. 3: İnovasyon Performansının Küresel Rekabet İndeksi Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi

vii. Regresyon Analizi Sonuçları’na bakıldığında regresyon modelinin anlamlı olduğu ($F = 1565,171$; $p < 0,01$), inovasyon performansının bağımlı değişkenimiz olan küresel rekabet gücünü % 79,8 oranında açıkladığı görülmektedir. Buradan hareketle ülkelerin inovasyon performansının rekabet gücünü etkilemekte olduğu görülmektedir. H_{07} nolu hipotezimiz reddedilmiştir ($p < 0,01$, $\beta = 0,894$) Ülkelerin inovasyon performansının rekabet gücü üzerinde yüksek derecede pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğu % 1 yanılma düzeyinde söylenebilir.

Son olarak da OECD ve AB27’ye giren ülkelerin inovasyon performansları ve rekabet güçleri Türkiye ile karşılaştırılmıştır. Bu analiz için bağımsız iki örneklem t-testi uygulanmıştır. Bu teste ilişkin sonuç tablosu Tablo 5. 4’da, yıllık ortalama bilgileri ise Tablo 5.5’de görülmektedir.

Küresel Rekabet İndeksi Ortalaması	OECD	AB27	Türkiye
2004-2005	4,80	4,70	3,82
2005-2006	4,82	4,71	3,68
2006-2007	4,78	4,72	4,14
2007-2008	4,80	4,69	4,25
2008-2009	4,85	4,75	4,15
2009-2010	4,79	4,70	4,16
2010-2011	4,77	4,70	4,25
İnovasyon Performansı Ortalaması			
2004-2005	4,15	3,98	4,01
2005-2006	4,18	3,97	3,45
2006-2007	4,13	3,96	3,35
2007-2008	4,17	3,95	3,20
2008-2009	4,17	3,99	3,16
2009-2010	4,14	3,96	3,11
2010-2011	4,13	3,96	3,10

Tablo 5. 4: AB27 ve OECD Ülkelerinin İnovasyon Performansları Ve Rekabet Güçleri Ortalaması Tablosu

	OECD Ülkeleri - Türkiye Karşılaştırması	AB27 - Türkiye Karşılaştırması
Küresel Rekabet Gücü	t = 8,681 , p=0,000	t = 7,628 , p=0,000
İnovasyon Performansı	t = 6,6573 , p=0,001	t = 5,1420 , p=0,002
p < 0,05		

Tablo 5. 5: OECD ve AB20 ülkeleri ile Türkiye'nin Kürel Rekabet İndeksi ve İnovasyon Performansları İçin T-testi. Analizi Sonuçları

viii. OECD ülkeleri ile Türkiye'nin rekabet gücü karşılaştırılmasına bakıldığında, OECD ülkelerinin rekabet gücünün Türkiye'nin rekabet gücüne göre daha iyi bir performans sergilediği görülmektedir. Buradan hareketle H_{08} nolu hipotezimiz reddedilmiştir (t = 8,861 ; p < 0,00) OECD ülkelerinin rekabet gücünün Türkiye'ye oranla daha yüksek olduğu % 1 yanılma düzeyinde söylenebilir.

ix. OECD ülkeleri ile Türkiye'nin inovasyon performansları karşılaştırılmasına bakıldığında, OECD ülkelerinin inovasyon performansı Türkiye'nin inovasyon performansına göre daha yüksektir. Buradan hareketle H_{09} nolu hipotezimiz reddedilmiştir (t = 6,6573; p < 0,01) OECD ülkelerinin inovasyon performansının Türkiye'ye oranla daha yüksek olduğu % 1 yanılma düzeyinde söylenebilir.

x. OECD ülkeleri ile Türkiye'nin rekabet gücü karşılaştırılmasına bakıldığında, OECD ülkelerinin rekabet gücünün Türkiye'nin rekabet gücüne göre daha iyi bir performans sergilediği görülmektedir. Buradan hareketle H_{10} nolu hipotezimiz reddedilmiştir (t = 7,628 ; p < 0,00) OECD ülkelerinin rekabet gücünün Türkiye'ye oranla daha yüksek olduğu % 1 yanılma düzeyinde söylenebilir.

xi. AB27 ülkeleri ile Türkiye'nin inovasyon performansları karşılaştırılmasına bakıldığında, AB27 ülkelerinin inovasyon performansı

Türkiye'nin inovasyon performansına göre daha yüksektir. Buradan hareketle H_{11} nolu hipotezimiz reddedilmiştir ($t = 5,1420$; $p < 0,02$). AB27 ülkelerinin inovasyon performansının Türkiye'ye oranla daha yüksek olduğu % 1 yanılma düzeyinde söylenebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Uzun vadede sürdürülebilir rekabet avantajının elde edilmesi için ülkelerin inovasyon performanslarını iyileştirmeleri gerekmektedir. Değişimin gerisinde kalmamak rekabetçi olabilmenin ön koşuludur.

Bilginin küresel yayılımı ile gelişmiş ülkelerin elde ettiği ezici bilgi üstünlüğünün üstesinden gelebilmek için kurumların yani devletin inovasyonu teşvik edici uygulamalara gitmesi, ulusal ve uluslararası pazarda yatırımı teşvik edici desteğini sağlamlaştırması gerekmektedir.

Çalışma sonuçlarından da görülebileceği gibi kurumsal yapının bir ülkenin rekabet gücü üzerindeki önemi büyüktür. Devlet, bu kapsamda sektörel işbirliklerini teşvik ederek geleceğe dönük yatırımların yolunu açmalıdır. Bunun en önemli koşulu ise hukuksal ve kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, özel şirketlerin ve endüstrilerin inovatif yapısını geliştirici uygun koşulların yaratılması ve gerekli denetlemelerin yapılmasını garanti altına almaktan geçer. Politikaların belirlenmesi ve dengeli bir şekilde uygulanması ile küresel rekabet gücünün anahtarı olan inovasyon performansının geliştirilmesi sağlanır, toplumsal refah ve ekonomik büyüme uzun vadeli politikalarla desteklenmiş olur. Hükümet politikaları ülkesel boyuttaki rekabet edebilirliğin garantisidir.

Bilim ve Teknolojinin gelişim hızı dolayısıyla sürdürülebilir rekabet avantajı elde etme yolunda Türkiye için teknolojik birikim ve altyapı çok önemli bir yer tutmaktadır. Ekonomik büyüme ve kalkınma için Türkiye'nin sahip olduğu işgücü kullanılarak istidam ortamları yaratılmalı ve bu yolla bilim ve teknolojiye eğitilmiş işgücünün adaptasyon hızı yüksek bir iş gücü olabilmesinin önü açılmalıdır.

Eğitimin ülkelerin inovasyon performansı üzerindeki etkisi dolayısıyla üçlü sarmal olarak adlandırılan üniversite, özel sektör ve kamunun birlikte

hareket etmesi sağlanmalıdır. Son yıllarda TÜBİTAK ve Sanayi Bakanlığı gibi kurumların Ar&Ge'yi arttırıcı rolleri bu kapsamda çok önemli bir yer tutmaktadır. Araştırmayı teşvik eden bu inovasyon politikalarının rekabet avantajını yaratabilmesi için yatırımcının fikri mülkiyetinin korunması ve aynı şekilde işgücünün bilim ve teknoloji konusunda yetkinleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu noktada Türkiye'nin sahip olduğu dinamik ve genç nüfus yapısı bir avantaj yaratabilir.

Türkiye, yüksek rekabet gücüne erişebilmek adına pazarın tökezleme riskini minimize ederek Ar&Ge'ye daha çok pay ayırmalı ve böylece firmaların ticari belirsizliklere yenilmesini önlemelidir. Bu noktada devlet tarafından kamuya ve işbirliklerine gerekli finansman desteği ve vergi indirimleri sağlanarak girişimcilik desteklenmeli, bu destek ile firmalar da temel ve uygulamalı araştırma faaliyetlerine hız vermelidirler. Böylece firmaların önceden tahmin etmekte zorlandıkları Ar&Ge ve inovasyon alanında alacakları riski minimize etmeleri sağlanabilir. Bu noktada uluslararası inovasyon politikasını sağlamlaştıracak bölgesel inovasyon politikaları tanımlanmalıdır.

Çalışma sonuçlarının da desteklediği üzere ulusal ve uluslararası pazarın büyüklüğü yine inovasyon performansı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Pazarı büyütme amacıyla Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası örgütler kanalıyla ikili ticaret anlaşmaları yapılabilir.

Türkiye'nin teknolojiyi üreten bir ülke konumuna gelmesi için makroekonomik istikrarı sağlamasının gerekliliği şüphe götürmez bir gerçektir. Makroekonomik istikrarın inovasyon performansı üzerinde kayda değer bir etkisi olmadığı çalışma sonuçlarıca desteklenmiştir. Makro dengelere olan güven yerli ve yabancı yatırımcıyı teşvik ettiği gibi uluslararası düzeyde uzun vadeli politikaların da uygulanmasını kolaylaştırıcı etkiye sahiptir. Ancak çalışma sonuçlarına bakarak bu noktada makroekonomik istikrarın yatırımcıyı ve dolayısıyla girişimciyi teşvik ettiği ancak tek başına yeterli bir performans sağlayamayacağı anlaşılmıştır. Rekabet gücü ve inovasyon performansı için makroekonomik istikrar sadece girişimcilik ortamının yaratılması için

sağlanması gereken ön koşuldur. Ülkemiz adına bu istikrarın sağlanması yolundaki en büyük engel kayıtdışı ekonomidir. Bu engeli aşmak için Türkiye, vergi sistemini Ar&Ge'yi teşvik edecek şekilde planlamalı ve denetim mekanizmalarını sağlamlaştırmalıdır.

KAYNAKLAR

- ABBASI, F. ve H. Hajihoseini (2004.), “Evaluating Iranian National Innovation System (NIS)”, Science & Technology Policy in an Innovation-driven Economy (STEPI) International Symposium, 10 November, s. 1-11.
- ABTONELLI, C. (2003b). “Innovation and Urban Regions as National and International Nodes for the Transfer and Sharing of Knowledge”. *Regional Studies*. 37 (6/7):595-607. Asheim, B. T. ve Dunford, M. (1997). “Regional Futures”. *Regional Studies*. 31 (5). Ss: 445- 457.
- ASHEIM, B. T. and Isaksen, A. (1997a): Location, Agglomeration and Innovation: Towards Regional Innovation Systems in Norway. *European Planning Studies*, Vol. 5, No. 3, 299-330.
- AKOVA, B. , ULUSOY, G. , PAYZIN, E. , KAYLAN, A. R. , (1998). New Product Development Capabilities of the Turkish Electronics Industry. *Proceeding 5th International Product Development Management Conference, Como*, 863-876.
- AKTAN C. C. ve Vural İ. Y. (2004), TİSK Rekabet Dizisi:1, Ajans-Türk Basın ve Basım A. S.
- AKTAN C. C. ve Vural İ. Y. (2004), TİSK Rekabet Dizisi:2, Ajans-Türk Basın ve Basım A. S.
- ALBENİ, Mesut ve Murat Karaöz (2003), “Ekonomik Kalkınma ve Modern Yenilik Teorisi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 8 Sayı: 3, s. 191-210.
- ANSAL, Hacer (2004), “Geçmiş ve Gelecekte Ekonomik Gelismede Teknolojinin

Rolü”, Teknoloji, Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 50. Yıl Yayınları, İstanbul, s. 35-59.

ASIAN DEVELOPMENT BANK INSTITUTE (2004), Industrial Competitiveness, Asian Development Bank Review.

AUDRETSCH, D. B.; W. J. Baumol and A. E. Burke (2001), “Competition Policy in Dynamic Markets”, International Journal of Industrial Organization, 19, 613-634

BATMAZ, N. ,Özcan A. , Yeniliği Etkileyen Unsurlar ve Toplumsal Refah İlişkisi,International Journal of Economic and Administrative Studies, Year:1 Volume:1 Number:1, 2008

BAYUS, L. Barry (2008). “Understanding Customer Needs”, (der. Scott Shane), Handbook of Technology and Innovation Management, (içinde), 117, A John Wiley and Sons, Ltd. , Publication

BRISTOW, G. (2005). “Everyone’s a ‘winner’: problematising the discourse of regional competitiveness”, Journal of Economic Geography 5 (2005) pp. 285–304

CALDWELL, Bruce (2004), Hayek’s Challenge: An Intellectual Biography, Chicago: Chicago University Press.

COLLIS, D. , “ A Resource-based analysis of global competition the case of the ball bearing industry” Strategic Management Journal, 12: 49-68, 1991

COOK, P. ve Kirkpatrick, C. (1997). ”Globalization, Regionalization and Third World Development”,Regional Studies. 31(1). 55-66.

DAMANPOUR, Fariborz and EVAN, M. William (1984). “Organizational

Innovation and Performance: The Problem of "Organizational Lag",
Administrative Science Quarterly, Vol. 29, 392-409.

DARROCH, J. , Mcnaughton, R. , (2002). Examining the Link between Knowledge Management Practices and Types of Innovation. Journal of Intellectual Capital, 3: (3), 210–222.

DEMİR İ. (2001), Türkiye Beyaz Eşya Sanayinin Rekabet Gücü ve Geleceği, Devlet Planlama Teskilatı, Yayın No:2571, Ankara.

DPT (Devlet Planlama Teskilatı) (2000), Sekizinci Bes Yıllık Kalkınma Planı Küreselleşme Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT Yayın No: 2544 - Ö K: 560, Ankara.

DPT (Devlet Planlama Teskilatı) (2007), Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013 Devlet Yardımları Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.

DUNNING, J. H. (1988), Multinationals, Technology and Competitiveness, London, Unwin Hyman.

DURGUT, Metin ve Müfit Akyos (2001), "Bölgesel İnovasyon Sistemleri ve Teknoloji Öngörüsü", Teknoloji Öngörüsü ve Stratejik Planlama Kongresi, 24-26 Mayıs, Sabancı Üniversitesi, İstanbul.

EGGER P. ve Winner H. (2006), How Corruption Influences Foreign Direct Investment: A Panel Data Study, Economic Development and Cultural Change, 54, 2, ABI/INFORM Global.

ELÇİ, Sirin (2007), İnovasyon: Kalkınmanın ve Rekabetin Anahtarı, Genişletilmiş 2. Baskı, Technopolis Tyd.

ERASLAN, İ. Hakkı, Kümelenme Temelli Kalkınma Stratejileri, Çerçeve Dergisi,

Haziran 2009

ETZKOWITZ Henry. “The Triple Helix of University-Industry–Government Implications for Policy and Evaluation”, Working paper 2002-11, ISSN 1650-3821, Stockholm, 2002.

ERKAN, Hüsnü, Sosyal Piyasa Ekonomisi. İzmir: Silm Ofset, 1987.

EUROPEAN COMMISSION COMMUNICATION, (1996). Living and Working in the Information Society: People First. COM, (Green Paper), Jul, 389.

EUROPEAN COMMISSION COMMUNICATION, (1996). The Way Forward: Advanced Communications, Economic Growth and Social Development in Europe. Project FAIR (ACTS), Annual Reports, June.

FAN, Q. , K. Li, D. Z. Zeng, Y. Dong, R. Peng (2009), “Innovation for Development and the Role of Government: A Perspective from the East Asia and Pacific Region”, Washington: The World Bank.

FAGERBERG, J. , MOWERY, D. C. , NELSON, R. R. , (2004). The Oxford Handbook of Innovation. Oxford University Press, USA.

FENDEL R. ve Frenkel M. (2005), The International Competitiveness of Germany and Other European Economies: The Assessment of Global Competitiveness Report, Intereconomics, ABI/INFORM Global.

FERMAN, M. , S. Akgüngör, A. H. Yüksel (2004), “Türkiye’nin İhracat Rekabet Gücü ve Sürdürülebilirliği”, içinde 2004 Türkiye İktisat Kongresi Teblig Sunusları: Gelisme Stratejileri ve Makroekonomik Politikalar, DPT, zmir, 5-9 Mayıs, 1-29

FERTÖ , I. , L. J. Hubbard, “The Dynamics of Agri-Food Trade Patterns -The

Accession Countries' Case", Paper for presentation at the 78th Annual Conference of the Agricultural Economics Society, Imperial College, University of London, April 2-4, 2004.

FISCHER, Manfred M. (2001), "Innovation, Knowledge Creation and Systems of Innovation", The Annals of Regional Science, Volume: 35 Number: 2, s. 199-216.

GÖKER Aykut (1998), Niçin Bilim ve Teknoloji Politikası Tarihsel Gelisim Dünya Örnekleri ve Türkiye, TÜB TAK Bilim Kurulu Toplantısı 10. 10. 1998, Ankara, <http://www.inovasyon.org/getfile.asp?file=AYK.BilimKuruluSunus98.pdf>, 15. 11. 2009

FREEMAN, C. "Formal Scientific and Technical Institutions in the National Systems of Innovation", B.A. Lundvall (Ed.), National Systems of Innovation Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning, London, Pinter Publishers, 1992.

FREEMAN, C. , SOETE, L. , (1997). The Economics of Industrial Innovation. London, Washington.

GRANDE, Edgar (2001), The Erosion of The State Capacity and The European Innovation Policy Dilemma: A Comparison of German and EU Information Technology Policies, Research Policy, Vol:30, Issue:6, s. 905-921.

GREGERSON, B. , B. Johnson (1996,), "Learning Economies, Innovation Systems and European Integration", Regional Studies, Vol: 31, s. 479-490.

JANKOWSKI, J. A. (2006), National and International Context for Innovation-Related Statistics. Arlington, Virginia: National Science Foundation Division of Science Resources Statistics.

JOHNE, A. (1999), Successful market innovation. European Journal of Innovation

Management 2(1), 6–11

HALL Andy, Lynn Mytelka ve Banji Oyeyinka, “Innovation Systems: Implications for Agricultural Policy and Practice”, Institutional Learning & Change (ILAC) Brief, No: 2, July 2005, s. 1-4.

HAYEK, F. A. (1984), “Competition as a Discovery Procedure,” in Nishiyama, C. And K. Leube, The Essence of Hayek, Stanford, Ca.: Hoover Institution Press, 254-265.

HERMANN, A. , TOMCZAK, T. , BEFURT, R. , (2006). Determinants of Radical Product Innovations. European Journal of Innovation Management, 9, 20–43.

ISO, AB Ülkelerinin Temel Ekonomik Göstergeleri Üye ve Aday Ülkeler,2010

İSO, TÜRKİYE EKONOMİSİ, 2010

KALDIRIMCI N. (2003), Rekabet ve Yönetim İlişkisi, Rekabet Düzenlemeler ve Politikalar Kongresi, Muğla Üniversitesi.

KEITH D, Glancey (2000), Entrepreneurial Economics, NY USA: Palgrave Publishers, New York.

KEİZER, J. A. , Dijkstra, L. , Halman, J. I. M. , (2002). Explaining Innovative Efforts of SMEs. An Exploratory Survey among SMEs in the Mechanical and Electrical Engineering Sector in the Netherlands. Technovation, 22, 1-13.

KESBİÇ C. Y. ve Ürüt S. (2004), Rekabet Gücü ve Global Rekabette Türkiye'nin Yeri, Finans-Politik&Ekonomik Yorumlar Dergisi, Sayı: 483.

KIRIM, A., “Yeni Dünyada Strateji ve Yönetim”, Sistem Yayıncılık, 2005; syf.

52,53.

KİBRİTÇİOĞLU A. (1996), Uluslararası Rekabet Gücüne Kavramsal Bir Yaklaşım, MPM, Verimlilik Dergisi, Sayı:3.

KIRANBEŞ M. 2006, Küresel Rekabet Gücü Boyutunda AB Ülkeleri İle Türkiye'nin Karşılaştırmalı Analizi, Sosyal Bilimler Dergisi, sayı 16.

KİRZNER Israel, "The Irresistible Force of Market Competition", Ideas on Liberty, March 2000, pp:11-14(Ferhat Başkan ÖZGEN çevirisi)

KITSON, M. , Martin, R. ve Tyler, P. (2004). "Regional Competitiveness: An Elusive yet Key Concept?". Regional Studies. 38(9): 991-999.

KUMRAL, N, 2008, Ege Üniversitesi Working Paper in Economics No: 08 / 02

LEONARD-BARTON, Dororthy (1992). "Core Capabilities and Core Rigidities: a Paradox in Managing New Product Development", Strategic Management Journal, Vol. 13, 111-125.

LOPEZ, M. R (2000), "Innovation, Competitiveness and Development: Searching for the Linkages to Economic Development", IKE Internal Seminar, October 25, 2000, Aalborg University - Denmark.

MAXWELL, Ian E. (2009). Managing Sustainable Innovation - The Driver for Global Growth, Springer, New Zealand.

MARKS, K., Grundrisse. London: Penguin Classics Çev: Yurdakul Fincancı Ankara: Sol Yayınları, 1998.

MARKS K., Kapital Birinci Cilt, Çev: Alaattin Bilgi, Ankara: Sol Yayınları, 2000.

- METCALFE, J. S. , (1998). *Evolutionary Economics and Creative Destruction*. London: Routledge.
- MORGAN, K. (1997). “The Learning Region: Institutions, Innovation and Regional Renewal”. *Regional Studies* 31(5): 491-505.
- NAFGİZER, E. W. (2006), *Economic Development*, New York: Cambridge University Press.
- NAKAMURA, Leonard I. , “Economics and the New Economy: The Invisible Hand Meets Creative Destruction”, *Business Review*. Federal Reserve Bank of Philadelphia, July/August 2000.
- NELSON, Richard. “National Innovation Systems: A Comparative Analysis”, Oxford University Press, New York, 1993.
- OECD (1997), *National Innovation Systems*, OECD Publications, France.
- OECD (2000), *New Economy ? The Changing Role Of Innovation And Information Technology In Growth*, Paris: Organization for Economic Cooperation & Development.
- OECD, (2005). *Oslo Manual: Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data*. Paris.
- OSLO KILAVUZU / OECD, AB 2005 http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/kilavuzlar/Oslo_3_TR.pdf
- ÖZ, Sumru. , *Küresel Rekabette Türkiye'nin Yeri: Kısa bir Değerlendirme*,2008
- ÖZÇELİK, E. , TAYMAZ, E. , (2004). *Does Innovativeness Matter for International Competitiveness in Developing Countries? The Case of Turkish*

Manufacturing Industries. Research Policy, 33, 409-424.

PAYSON S. (1994), Quality Measurement in Economics: New Perspectives on the Evolution of Goods and Service, Aldersshot, Brookfield:Edward Elgar.

PORTER Michael, THUROW Lester, REICH Robert (1996), Küresel Rekabet, İstanbul, İz Yayınları, No: 90, s. 24; AVARMAETE, T. , VIAENE, J. , MORGAN, E. J. , CRAWFORD, N. ,2003. Determinants of innovation in small food firms. Management 6(1), 11. European Journal of Innovation Management 6(1), 11.

PORTER Micheal, -VAN DER LİNDE C. , Towards a New Conception of the Environment Competitiveness Relationship, Journal of Economic Perspectives, 9(4), 1995.

PORTER, M. E. (1990), The Competitive Advantage of Nations, London: Macmillan.

PORTER, M. E. , (1990). The Competitive Advantage of Nations, Basic Books, New York.

PORTER, Micheal E. Enhancing the Microeconomic Foundations os Prosperity: The Current Competitiveness Index:2002

REF-TUSIAD, İnovasyon Çerçeve Raporu, 2006

REF-TUSIAD, Türkiye'nin Küresel rekabet Düzeyi Raporu,2010

RIGGS W. Fred (2001); "Globalization", www2. hawaii. edu

ROMER, P. , (2005). The Arc of Science. Paper presented at World Bank/CREI conference on R&D and Innovation in the Development Process. A New

Look at Theory, Evidence and Policies, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona.

SCHACT, H. W. (2000), "Industrial Competitiveness and Technological Advancement: Debate over Government Policy", Congressional Research Service Report to the U. S. Congress.

SCHUMPETER, J. A. , (1934). The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. Cambridge, Harvard University Press.

SCHUMPETER, J. A. (1939), Business Cycles, New York: McGraw-Hill.

SCHUMPETER, J. A. (1962), The Theory of Economic Development, Cambridge, MA: Harvard University Press.

SCHUMPETER, J. A. (1974). Business Cycles: A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process. New York: Mc Graw Hill.

SLAUS, I. , KOKOTOVIĆ, A. S. , and MOROVIĆ, J. (2004). Education in countries in transition facing globalization-A case Study Croatia. International Journal of Educational Development 24: 479-494.

SYNDER Amy and EBLING, William (Braxton Associates), Targeting a Company's Real Core Competencies, The Journal of Business Strategy, November/December 1992, 26-32.

TAS, R. (2006). Ar-Ge Yoğunluğu - Rekabet Gücü İlişkisi Açısından Türkiye - AB Karşılaştırmalı Analizi. Pamukkale Üniversitesi Maliye Sempozyumu Bildirisi.

TEKİN M., ÖMÜRBEK N., (2004); Küresel Rekabet Ortamında Teknolojik İşbirliği ve Otomotiv Sektörü Uygulamaları, Ankara. s. 10-11

TEWARİ M. ve GOEBEL J. (2002), Small Firm Competitiveness in a Trade Liberalized World, Center for International Development at Harvard University.

The Global Competitiveness Report, 2009-2010

MARTIN, R. L., Cambridge Econometrics, Ecorys-NEI University of Cambridge, “A Study on the Factors of Regional Competitiveness”, A draft final report for The European Commission Directorate-General Regional Policy, European Commission 2004

TOULMIN, S. (1999). The Ambiguities of Globalization Futures 31, 905-912.

TÜRKER M. T, İİBF Dergisi, 2009, Rekabetçilik Ölçüm Metodolojisi ile Türkiye ve AB Ülkeleri Karşılaştırması, Cilt 26, Sayı 1

Türkiye'nin Küresel Rekabet Düzeyi Raporu, 2010

TÜSİAD (2003), Ulusal İnovasyon Sistemi Kavramsal Çerçeve, Türkiye İncelemesi ve Ülke Örnekleri, Lebib Yalkım Yay. , TUS ADT/ 2003/10/362, İstanbul.

UNLUKAPLAN, İ. ,Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde İktisadi Kalkınma, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkilerinin Kanonik Korelasyon Analizi ile Belirlenmesi, Maliye Dergisi, Sayı 157, Temmuz-Aralık 2009

VIOLE, R. B. Ghiglione. R. Fondazione. “The Triple Helix Model: A Tool for the Study of European Regional Socio Economic Systems”, Scientific Report, 1999.

YONGXIANG, Lu (1998), “Striving to Build a National Innovation System for the Era of Knowledge”, Asia Pacific Biotech News (APBN), Vol: 2 No: 10.

ZERENLER. M. , N. Türker. , E. Şahin. , 2006. Küresel Teknoloji, Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) ve Yenilik İlişkisi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 17. S. 653. Konya

ÖZGEÇMİŞ

Gamze Ersan, 1981 Ankara doğumludur. İlk ve ortaöğrenimini Ankara Anıttepe Lisesi'nde tamamlamıştır. Hacettepe Üniversitesi İstatistik bölümü mezunudur. İstanbul'un Pendik ilçesinde yaşamaktadır.

Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Yönetim Stratejileri alanında yüksek lisansını yapmaktadır. 2005 yılından bu yana Sabancı Üniversitesi Proje Yönetim Ofisi'nde Proje Sorumlusu olarak çalışmaktadır.